

’εν ’Ολύμπω

Τριμηνιαίο ηλεκτρονικό περιοδικό
ISSN: 2732-7558

ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΚΑΛΙΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ
«ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΧΝΗΣ, ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ»

Αριθμός Τεύχους: 31, Ιούλιος - Αύγουστος - Σεπτέμβριος 2024
Ηλεκτρονική διεύθυνση: www.enolympo.gr

- Κοινωνιολογικά θέματα
- Δρώμενα του Δικτύου
- Καλλιτεχνικά θέματα

- Λαογραφικά θέματα
- Ιστορικά θέματα
- Παιδαγωγικά θέματα

- Λογοτεχνικά θέματα
- Πολιτιστικά θέματα
- Περιβάλλον-Οικολογία

Έν Ολύμπω

τριμηνιαίο ηλεκτρονικό περιοδικό
ISSN: 2732-7558

Ιδιοκτησία:

Δίκτυο Καλλιτεχνών και Επιστημόνων για την ανάπτυξη της Επαρχίας Ελασσόνας

Υπεύθυνη έκδοσης:

Ελένη Μπλιούμη Μπαρά
Έδρα: Ελασσόνα,
6ης Οκτωβρίου 84,
Τ.Κ. 40200

Ιστοσελίδα: enolympo.gr

Fecabook: Έν Ολύμπω

Διεύθυνση Σύνταξης:

Ελένη Μπλιούμη Μπαρά

Συντακτική Επιτροπή:

Κορίνα Πάντου
Βασίλης Ζαρζώνης

Φιλολογική επιμέλεια:

Κορίνα Πάντου

Σελιδοποίηση:

Μαρία Μοσχογιάννη

Ηλεκτρονική υποστήριξη:

Αθανάσιος Αδάμου

Τεχνική υποστήριξη:

Σταύρος Σαχινίδης

Νομικός Σύμβουλος:

Κώστας Παπαλεξανδρής

Στοιχεία επικοινωνίας:

Ελένη Μπλιούμη Μπαρά
Τηλ.: 6976832232
email: elempliou@gmail.com

Σημείωση σύνταξης:

● Επιτρέπεται η αναδημοσίευση των κειμένων του περιοδικού «Έν Ολύμπω», με τον όρο να αναγράφεται η πηγή, ο συγγραφέας του κειμένου, ο αριθμός τεύχους και ο αριθμός σελίδας.

● Οι συγγραφείς των άρθρων φέρουν την ευθύνη για τις απόψεις τους.

● Εικόνα από το διαδίκτυο

Λογοτεχνία είναι η ερώτηση
μείον την απάντηση.

Ρολάν Μπαρτ
Γάλλος σημειολόγος
(1915-1980)

Αποσπάσματα παιδικών ονείρων

Στο γαλάζιο χαλί του ουρανού,
τρέχαμε, γέλια παντού.
Χαρταετοί ξεχασμένοι στο φως,
ζωή μπροστά, απέραντος δρόμος.

Ο χρόνος μας πήρε, νίκησε αυτός,
φόρτωσε πλάτες με βάρος σωρούς.
Μέρες γεμάτες κανόνες, ώρες, λεπτά,
παιδικά όνειρα, γαλαξίες μακριά.

Στους δρόμους της μέρας σκυφτά, σοβαρά
αποσπάσματα ψάχνουν να μιλήσουν ξανά.
Ένα βλέμμα, μια λέξη, μια σπίθα αρκεί,
να ανάψει φως στην ψυχή.

Αποσπάσματα... Κρατιέσαι, σ' αυτά.
Ίχνη νοσταλγικής χαράς.
Στο γαλάζιο χαλί του παλιού ουρανού,
όνειρα περιμένουν συνάντηση εκεί, όπου ζουν.

Ειρήνη Κτενίδου
(Εκπ/κος Ειδικής Αγωγής)
Από την ομώνυμη ποιητική συλλογή
«Αποσπάσματα παιδικών ονείρων»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Αποσπάσματα παιδικών ονείρων, της Ειρήνης Κτενίδου, Εκπαιδευτικού Ειδικής Αγωγήςσελ. 2
- Ο ΑΡΧΑΙΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΤΗΣ «ΠΑΛΙΑΣΚΑΣ» ΣΤΟ ΚΑΣΤΡΙ, του Ιωάννη Δαρή, θεολόγου αστυνομικούσελ. 3
- ΤΑ ΔΕΙΝΑ ΤΟΥ 1894 ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΟΥΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ, του Παύλου Λάλου, συν/χου δημοσιογράφου, συγγραφέα...σελ. 4
- Σπάνια Καινή Διαθήκη του έτους 1565 βρέθηκε, στην Ελασσόνα, του Παιδή Αθανάσιου, πρώην αντιπεριφερειάρχη Θεσσαλίαςσελ. 5
- Η ΣΦΑΓΗ ΤΩΝ ΘΕΣΣΑΛΩΝ ΑΡΜΑΤΟΛΩΝ ΣΤΙΣ 11/12 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1830, του Κώστα Σπανού, συγγραφέα, εκδότη του περιοδικού «Θεσσαλικό Ημερολόγιο»σελ. 6
- ΞΕΡΟΛΙΘΙΑ, της Κυριακής-Κορίνας Πάντου, φιλόλογου, θεατρικής συγγραφέως ποιήτριαςσελ. 8
- «ΥΜΝΟΣ ΚΑΙ ΘΡΗΝΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ», της Δρ Ευαγγελία Ράπτου, μεταδιδακτορικής ερευνήτριας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ.σελ. 9
- ΚΥΠΡΟΣ, της Κυριακής-Κορίνας Πάντου, φιλόλογου, θεατρικής συγγραφέως ποιήτριαςσελ. 10
- Εφηβεία και οικογένεια - Εφηβεία και ομάδα, του Δρα Ιωάννη Σιγάλα, παιδοψυχιάτρουσελ. 11
- ΒΑΛΚΑΝΙΑ (Σωστό ή λάθος;), της Δέσποινας Χίντζογλου - Αμασλίδου, γιατρού, μέλος της Ε.Λ.Β.Ε.σελ. 14
- ΤΟ ΚΑΚΟ ΜΑΝΤΑΤΟ, της Γεωργίας Δημουλά, φιλόλογουσελ. 15
- ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ, της Ειρήνης Κτενίδου, Εκπαιδευτικού Ειδικής Αγωγήςσελ. 16
- Ο γαλάζιος βυθός του ψαριού κλόουν, της Ελένης Μπλιούμη, εκπαιδευτικού, MSc Δημιουργικής Γραφής & Λογοτεχνικής Συγγραφής..σελ. 17
- Ο ΖΗΤΙΑΝΟΣ (ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ Α. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑ) ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑ ΤΟΥ 1897, του Θωμά Ν. Λιόλιου, φιλόλογου, προέδρου του Α.Ε.Μ.Α.σελ. 18
- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Ελασσόνας με τη συμμετοχή του Δικτύου Καλλιτεχνών και Επιστημόνων για την ανάπτυξη της επαρχίας Ελασσόναςσελ. 19
- Το χορευτικό του Δικτύου... αρωγός της παράδοσης και του πολιτισμούσελ. 20
- Ο ΔΡΟΜΟΣ, της Κυριακής-Κορίνας Πάντου, φιλόλογου, θεατρικής συγγραφέως ποιήτριαςσελ. 20

Ο ΑΡΧΑΙΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΤΗΣ «ΠΑΛΙΑΣΚΑΣ» ΣΤΟ ΚΑΣΤΡΙ

Στις παρυφές των Αντιχασίων βρίσκεται το χωριό «Συκέα» Ελασσόνας. Απέχει 17 χλμ από την Ελασσόνα, 55 από τη Λάρισα και βρίσκεται 2 χλμ ανατολικά της Μονής Αναλήψεως του Σωτήρος. Έχει υψόμετρο 190 μ. και, σύμφωνα με την απογραφή του 2021, έχει 497 μονίμους κάτοικους (μαζί με τον οικισμό της «Ανάληψης»)¹

Για αρκετούς αιώνες δεν είχαμε έγκυρες ιστορικές πληροφορίες για την περιοχή. Στην ύστερη βυζαντινή περίοδο δημιουργήθηκε ο οικισμός με το όνομα «Συκέα». Όπως περνούσε ο καιρός ο οικισμός μεγάλωσε, καθώς αρκετοί, που είχαν τα κτήματα και τα ποιμνιοστάσια κοντά, μετακόμισαν εκεί. Κυρίως αυτοί έμεναν αρχικά σε έναν παλιό οικισμό, που είχε το ίδιο όνομα. Αυτός ο αρχικός οικισμός- η πρώτη «Συκιά»- ονομάστηκε «Παλιά Συκιά» (Παλιάσκα), καθώς ο νέος οικισμός πήρε το όνομα «Συκιά».

Η «Παλιά Συκιά» (Παλιάσκα) είναι τώρα ένας μικρός οικισμός που υπάγεται σήμερα στην Κοινότητα Βερδικούσιας, με 15 κατοίκους, που ασχολούνται με την κτηνοτροφία. Βρίσκεται 4 χλμ δυτικά από τη Συκέα, απέχει 20 χλμ από την Ελασσόνα και 58 χλμ από τη Λάρισα.

Έχει υψόμετρο 280 μ. Είναι πιο ψηλά από τη Συκέα, καθώς ευρίσκεται εκεί όπου αρχίζουν να υψώνονται τ' Αντιχάσια (Οξυά) προς τη Βερδικούσια. Υπάρχει η βεβαιότητα πως η περιοχή της «Παλιάσκας» κατοικούνταν από την αρχαία εποχή. Υπάρχει πλήθος ευρημάτων, που ανακαλύφθηκαν κατά καιρούς στο κάστρο της καθώς και αναφορές ιστορικών και αρχαιολόγων.

Αυτός ο αρχαίος οικισμός βρισκόταν στην περιοχή «Καστρί» (απ' τα μισογκρεμισμένα τείχη που βρεθήκαν στο σημείο),

του **Ιωάννη Δαρή**
θεολόγου
αστυνομικού

απέναντι από τον λόφο «Στούμπες». Ενδεχομένως να είχε δημιουργηθεί από τα Μυκηναϊκά χρόνια. Δηλαδή πριν το 1000 π. Χ. Όπως όλες σχεδόν οι αρχαίες πολιτείες με την οργάνωση και τη δομή της πόλης-κράτους, είχαν οχυρωμένες τεράστιες κατασκευές (κάστρα) για να εισέρχονται οι πολίτες και να προστατεύονται από επιδρομές. Φυσικά, όταν δεν υπήρχε κίνδυνος, οι άνθρωποι ζούσαν στις οικίες τους, έξω από το κάστρο, και ασχολούνταν με τις εργασίες τους, κυρίως αγροτικές.

Ο αρχαίος αυτός οικισμός ήταν ακμάζων και με μεγάλη εδαφική επικράτεια (από το Γεφύρι του Δαμάσκηνου έως και την «Βλαχόστρατα»). Στο ότι υπήρχε στα Μυκηναϊκά χρόνια συνηγορεί το γεγονός ότι βρέθηκε σταμνί της Μυκηναϊκής Περιόδου στην περιοχή της Παλιάσκας. Είναι

ιστορικά γνωστό πως οι βορειότερες περιοχές της επιρροής των Μυκηναίων ήταν η περιοχή της Ελασσόνας και της Ποταμιάς.² Και οι Περραιβοί ζούσαν στην περιοχή γύρω από τον Τιταρήσιο ποταμό.³

Δεν έχει διασωθεί το όνομα του οικισμού στο «Καστρί». Όμως, καθώς αυτός ο οικισμός ήταν παλιός, έμεινε η περιοχή να λέγεται «Παλιά Συκιά», (εξ' ου και η ονομασία «Παλιάσκα») Όπως και το ρέμα που ξεχύνεται από τ' Αντιχάσια (Οξυά), ο «Παλισυκιώτης» (Παλισκιώτης).

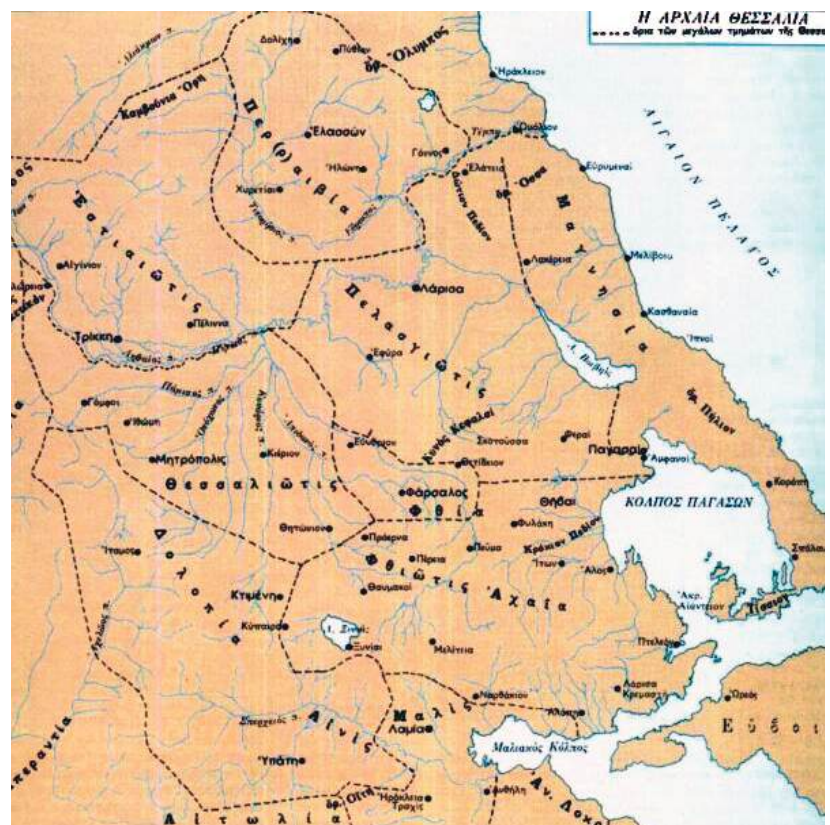
Το 1967 ή 68 ο καθηγητής Ανδρώνης Ανδρόνικος και ο δάσκαλος Χρήστος Σβάρνας, αμφότεροι Συκιώτες, βρήκαν στην περιοχή του Καστριού σε διαφορετικά χρονικά και τοπικά σημεία τρία νομίσματα:

- Νόμισμα της Λάρισας του 354 π. Χ. - Ρωμαϊκό νόμισμα της εποχής του Σεπτιμίου Σεβήρου (193-211 μ. Χ.).

(Συνέχεια στη σελίδα 4)

Οικισμός Παλιάσκας

ΤΑ ΔΕΙΝΑ ΤΟΥ 1894 ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΟΥΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ

Μια δεκαετία μετά την παραχώρηση της Θεσσαλίας στο Ελληνικό κράτος το 1881, ο Ελληνικός πληθυσμός της περιοχής της Ελασσόνας περνάει το 1894-95 δύσκολες μέρες με επιδημίες, αλλά και διοικητικές καταχρήσεις εξουσίας από αξιωματούχους που δεν υπολογίζουν κανέναν. Η ευλογία στην περιοχή προκάλεσε και θανάτους: «ενέσκυψεν από τινός χρόνου, φέρουσα κακοήθη χαρακτήρα... πέμψασα πολλούς εις τον άδη» στην Ελασσόνα και Τσαριτσάνη, Κρανιά, Σέλλος(=Πύθιο σήμερα)», αναφέρει η «Εφημερίς» Αθηνών, 10.5.1894 και η ίδια στις 23.3.1894, όπως και η Λαρισαϊκή «Σάλπιγξ» 15.5.1894 που σημειώνει ότι «ευτυχώς οι θάνατοι ηλαττώθηκαν κατά τι», γιατί «οι κάτοικοι έλαβον τα κατάλληλα μέτρα». Και σα να μην έφτανε αυτό, τον Μάιο (13/5) «καταστρεπτική χάλαζα έχουσα το μέγεθος λεπτοκαρύου(-φουντουκιού) κατέστρεψε τα σιτηρά και τους αμπέλους» στην Τσαριτσάνη (Σάλπιγξ 15.5.1894, Λάρισα).

Από τα δημοσιεύματα σε εφημερίδες Λάρισας κ.α. πληροφορούμαστε για έναν Οσμάν μπέη Καϊμακάμη (=Διοικητή Αστυνομίας), κουρδικής καταγωγής, που τον λένε «διαβόητο γερόλυκο» λόγω της ηλικίας του, εφάρμοζε παράνομους μεθόδους φορολογίας για να τον πληρώνουν οι χριστιανοί. Από δημοσίευμα μαθαίνουμε ότι τοποθετήθηκε στην Ελασσόνα προ τετραετίας (περί το 1890) και μέσα στα χρόνια αυτά με εκβιασμό-ρουσφετί και απειλές μάζεψε

του **Παύλου Λάλου**
συνταξιούχου
δημοσιογράφου
συγγραφέα

από τους εύπορους Χριστιανούς πολλά χρήματα. Όμως και από τους γεωργούς βρήκε τρόπο να λαμβάνει μέρος από τη δεκάτη (δηλ. το 1/10 της παραγωγής) «κατά την είσπραξη της δεκάτης υπό των δεκατιστών...τότε πλέον ο δεκατιστής παίρνει όσα του βαστά η ψυχή του» (Σάλπιγξ, 23.9.1894). Νοίκιασε δε και ένα σπίτι μεγάλο με 12 δωμάτια, που για την επίπλωσή του πάλι (χωρίς προσχήματα) ζήτησε από τους προκρίτους χρήματα 100 λίρες (βλέπε «Σάλπιγξ» 16.7.1894) Μέχρι και τον τότε τούρκο Δήμαρχο της Ελασσόνας Μουσταφά εφέντη Αλή Κώτσιου κατήγγειλε ο Καϊμακάμης, ότι δρα υπέρ της Ελλάδος (Σάλπιγξ, 25.10.1894). Κι αυτό γιατί δεν πήγαινε με τα νερά του. Μόνο ο Στρατιωτικός

τούρκος Διοικητής Ρασήτ βέης τολμούσε να κατηγορεί τον Καϊμακάμη αυτόν, ότι «...η εν τη υπηρεσία διατήρησις του προσάπτει όνειδος εις το τουρκικόν κράτος», (Εφημερίς, 21.10.1894, Αθήνα).

Τελικά ο Οσμάν Βέης παύθηκε από τη θέση του Καϊμακάμη (εφ. Σκρίπ, 11.10.1895, Αθηνών), αφού πρώτα έστειλε με δεκάδες μουλάρια φορτωμένη την κινητή του περιουσία στη Θεσσαλονίκη, και αναχώρησε μέσω Σερβίων για τα Βιτώλια (-Μοναστήρι Σκοπίων). Έτσι ανάσαναν για λίγο οι Χριστιανοί στην περιοχή Ελασσόνας. *Για εφημερίδες βλέπε και Βασ. Φ. Πλάτανος, ΣΕΛΙΔΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ... (Συλλογή ειδήσεων 1811-1912), Θεσ-νικη 2019, σ.106-7-8-9.

Ο ΑΡΧΑΙΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΤΗΣ «ΠΑΛΙΑΣΚΑΣ» ΣΤΟ ΚΑΣΤΡΙ

(Συνέχεια από την σελίδα 3)

-Βυζαντινό νόμισμα της εποχής του Λέοντα ΣΤ' του Σοφού (886-912 μ. Χ.).

Αυτά τα ευρήματα σε συνάρτηση με το μυκηναϊκό σταμνί της Παλιάσκας φανερώνουν πως ο οικισμός υπήρξε κραταιός και άντεξε πολλά χρόνια. Κόντεψε 2000 χρόνια.

Στην έναρξη του Α' Βαλκανικού Πολέμου στις 05/10/1912 και καθώς διέρχονταν από την περιοχή της Συκέας η 4η Μεραρχία Πεζικού, ο αρχαιολόγος Απόστολος Αρβανιτόπουλος και μετέπειτα έφορος Αρχαιοτήτων Θεσσαλίας, (που ανήκε στη δύναμη της Μεραρχίας), βρήκε, κοντά στου» Μπακάλη το Γεφύρι» και απέναντι από τις « Στούμπες», τρεις τύμβους (τεχνητοί λοφίσκοι που επικαλύπτουν ταφικό μνημείο).⁴ Ίσως και ο λόφος «Στούμπες» εκεί να οφείλει την ονομασία του (Τύμβος-Τούμπος-Τούμπες-Στούμπες). Επίσης, πολλοί τάφοι κιβωτιόσημοι βρεθήκαν σε περιοχή κοντά στη γέφυρα Συκέας-Ελασσόνας.

Βόρεια του αρχαίου οικισμού της «Παλιάσκας» και κοντά στο χωριό «Παλαιόκαστρο» υπήρχε ο αρχαίος οικισμός «Μαλλιά».⁵ Κάπου εκεί στα σημερινά όρια Συκέας- Παλαιόκαστρου και στην περιοχή «Ντάκας» βρέθηκε επιτύμβια στήλη με την επιγραφή: «ΕΥΤΑΤΟΣ ΠΟΛΥΞΕΝΟΥ ΕΥΡΥΞΕΝΩ ΔΗΜΑΡΧΟΥ ΧΑΙΡΕ» απόδοση τιμών και συλλυπητηρίων από

τον Εύτατο, γιο του Πολυξένου στον νεκρό Ευρύξενο, γιο του Δημάρχου (όνομα, όχι αξίωμα). Επίσης, εκεί κοντά υπήρχε υπόγειος μακεδονικός τάφος, ο οποίος συλήθηκε από αρχαιοκάπηλους.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ:

1. Σταματελάτος, Μιχαήλ: Βάμβα-Σταματελάτου, Φωτεινή (2006). Γεωγραφικό Λεξικό της Ελλάδας. Αθήνα: Ερμής. Σελ. 733.
2. Ο Μυκηναϊκός πολιτισμός στη Θεσσαλία (Μαρτυρίες από τους οικισμούς και τα νεκροταφεία), Χριστίνα Μπάμπη, Πτυχ. Εργασία, Παν. Θεσσαλίας, Σχολή Ανθρωπ. Σπουδών, Τμ. Ιστορίας- Αρχαιολογίας - Κοιν. Ανθρωπολογίας, Βόλος, 2003, σελ 106.
3. Τσακνάκης Β., 2013. Αρχαία Περραιβία και Περραιβική Τρίπολις. Αντανάκλασεις του Μύθου και της Ιστορίας. Στο Ανιστόρητον (Μονογραφίες 2013). Αθήνα.
4. Αρβανιτόπουλος Απόστολος, Ανασκαφαί και έρευναι εν Θεσσαλία και Μακεδονία κατά τα έτη 1913 - 1914. Αθήνα, 1914.
5. Το χωριό Συκιά Ελασσόνας, Ανδρώνη Α. Ανδρόνικου, Λάρισα, Μέθεξις, 2023, σελ. 217.

ΣΠΑΝΙΑ ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1565 ΒΡΕΘΗΚΕ, ΣΤΗΝ ΕΛΑΣΣΟΝΑ

Την είχε συγγράψει ο μαθητής του Καλβίνου, Theodore Beza

Το ενδιαφέρον που έδειξε ο Αθανάσιος Παιδής όταν πρωτοαντίκρουσε το βιβλίο, οδήγησε στην εξακρίβωση της ταυτότητας του και της σπουδαιότητας του. Όπως ανέφερε ο κ. Παιδής μιλώντας στην ΕΡΤ Λάρισας πρόκειται για μια “Καινή Διαθήκη” του 1565 που έχει συγγράψει ένας μαθητής του Καλβίνου, ο Τεοντόρο Μπεζά.

Ο ίδιος χρειάστηκε να απευθυνθεί στον συνεργάτη του βραβευμένου Γάλλου αρχαιολόγου και επιγραφολόγου, με τεράστια εμπειρία στην ιστορία της Θεσσαλίας, Μπρούνο Ελί και τον βυζαντινολόγο, Ριχάρδο Μπουσόν, καθηγητή στο Πανεπιστήμιο της Λυών, ο οποίος, μετά από σχετικές φωτογραφίες που του απέστειλε ο Αθανάσιος Παιδής, διαπίστωσε ότι το συγκεκριμένο βιβλίο είχε εκδοθεί στη Γενεύη το 1565. Πρόκειται για μια ανάλυση της Καίνης Διαθήκης σε τρεις γλώσσες, στα Ελληνικά, τα Λατινικά και τα Γαλλικά από τον σημαντικό θεολόγο της εποχής Theodore Beza.

Ο Theodore Beza ήταν Γάλλος Καλβινιστής Προτεστάντης θεολόγος, μεταρρυθμιστής και λόγιος που έπαιξε σημαντικό ρόλο στην Προτεσταντική Μεταρρύθμιση. Ήταν μαθητής του John Calvin και έζησε το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του στη Γενεύη. Ο Μπέζα διαδέχθηκε τον Καλβίνο ως πνευματικός ηγέτης των Προτεσταντών.

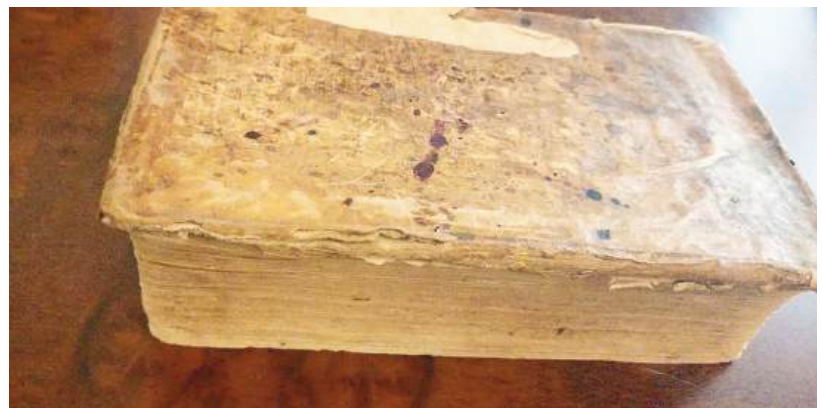

του Αθανάσιου Παιδή
πρ. αντιπεριφερειάρχη Θεσσαλίας

Σημαντική είναι η συνεισφορά του Beza στη βιβλική επιστήμη. Το 1565 εξέδωσε μια έκδοση της Ελληνικής Καίνης Διαθήκης, συνοδευόμενη σε παράλληλες στήλες από το κείμενο της Βουλγάτας και μια δική του μετάφραση. Προστέθηκαν σχολιασμοί, επίσης δημοσιευμένοι στο παρελθόν, αλλά τώρα τους εμπλούτισε και τους μεγέθυνε πολύ.

Κατά την προετοιμασία αυτής της έκδοσης του ελληνικού κειμένου, αλλά πολύ περισσότερο κατά την προετοιμασία της δεύτερης έκδοσης που κυκλοφόρησε το 1582, ο BEZA μπορεί να επωφεληθήκε από τη βοήθεια δύο πολύ πολύτιμων χειρογράφων. Το ένα είναι γνωστό ως Codex Bezae ή Cantabrigensis, και αργότερα παρουσιάστηκε από τον Beza στο Πανεπιστήμιο του Cambridge, όπου παραμένει στη βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου του Cambridge, ο δεύτερος είναι ο Codex Claromontanus, τον οποίο είχε βρει ο Beza στο Clermont (τώρα στην Εθνική Βιβλιοθήκη της Γαλλίας στο Παρίσι).

Ο κ. Παιδής έχει επικοινωνήσει και με την προϊσταμένη της Εφορείας Αρχαιοτήτων Λάρισας κ. Στ. Σδρόλια προκειμένου να υπάρξει μια σχετική μέριμνα για την συντήρηση του βιβλίου και την κατάλληλη αξιοποίηση του. Αυτό που παραμένει άγνωστο βέβαια είναι το πώς έφτασε στην Ελασσόνα από την Γενεύη.

Η ΣΦΑΓΗ ΤΩΝ ΘΕΣΣΑΛΩΝ ΑΡΜΑΤΟΛΩΝ ΣΤΙΣ 11/12 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1830

Α' ΜΕΡΟΣ:

Η σφαγή των θεσσαλών αρματολών έγινε γνωστή χάρη σε τρεις ενθυμήσεις οι οποίες σημειώθηκαν σε εκκλησιαστικά βιβλία των Τρικάλων και στον κώδικα της Παλιοκαρυάς. Από τις εν λόγω ενθυμήσεις δύο αναφέρουν ότι η σφαγή σημειώθηκε στις 11 και μία στις 12 Δεκεμβρίου του 1830. Πρόκειται, μάλλον, για τη νύχτα της 11ης προς τη 12η Δεκεμβρίου. Στις δύο πρώτες, προερχόμενες από τα Τρίκαλα, ο διώκτης των αρματολών είναι ο διοικητής των Τρικάλων Γκέντζαγας, με κεντρικό πρόσωπο τον αρματολό Στέργιο Στουρνάρη,¹ ενώ στην ενθύμηση του κώδικα της Παλιοκαρυάς ο διώκτης είναι ο σατραζάμης,² δηλαδή ο Κιουταχής Μεχμέτ Ρεσίτ πασάς. Στη δεύτερη ενθύμηση αναφέρεται ότι σκοτώθηκαν πολλοί αρματολοί στο χωριό Πυργετός, σήμερα συνοικία, των Τρικάλων. Όσοι γλύτωσαν κατέφυγαν στο γειτονικό χωριό Καρυές, συνοικία σήμερα κι αυτό, των Τρικάλων. Εκεί, μετά από κάποια συμπλοκή, οχυρώθηκαν σε ένα σπίτι και πολιορκήθηκαν από τους Οθωμανούς. Τις πρωινές ώρες οι αρματολοί τρύπησαν τον τοίχο του σπιτιού και αφού διέφυγαν κατευθύνθηκαν προς τα βουνά.

Οι τρεις ενθυμήσεις έχουν ως εξής:

1η: «*αίτως 1830: Δέκμβρηως: 11: ημέραπού τη χάλαση³ ω Γκέντζαγας των καπητάνΣτουρνάρη με άλλουσεκατων οχτώ: είς τα Τρήκαλα τω ὄμηωναίξενη κ(αί) τώ πλέων κάκότηρῶ ης κάθημῆρωσὸπουβρήσκοντανκαπητανέητοῦσεχάλασαν ης μῆαῆμῆραὸλουςὸσουσηῆδηηῆθησανκ(αί) γρᾶφουμηδιὰ ἐνθήμησηΝηκόλωσδᾶς<κα>λος».⁴*

2η: «*Κάνω θήμησι τον κιρόνοπουχαλασαν τον καπητάνο Στέργιο Στουρνάρη ης χορηὸνΠεργιοτό κ(αί) άλλα πάληκάρηα τα ἔκοψαν⁵ ησταΤρήκαλα κ(αί) ἀλαμέρηκά κράτησαν πόλημονηστοχορηὸνΚαρές κ(αί) της δέκα ὀρης της νηχτός⁶ ετρήπησαν το σπίτι και εφηγαν τον κύρον του Γκέρτζηγα τους 1829[=1830] Δεκεμβρίου 11».⁸*

του Κώστα Σπανού
συγγραφέα
εκδότη του περιοδικού
«Θεσσαλικό Ημερολόγιο»

3η: «*Ἐνῆτει 1830 Δ/βρίου 12. Ἀφόντασεκυνήγησε ὁ σατραζάμης τους καπεταναίους ὄλους καὶ δὲν ἄφησε οὐδέ ἓναν καὶ ἔγιναν ραγιάδες. Καίῳσοιέκρύβησανεἰςτάς τρύπας τοῦς ἐπίασανμέτες φαμελιές των μέ κακὸν τρόπο (...)*».⁹

Η εξόντωση των θεσσαλών αρματολών σχεδιάστηκε από την οθωμανική κυβέρνηση, διότι τους θεωρούσε υπαίτιους για τη συντήρηση του επαναστατικού πνεύματος στη Θεσσαλία και αποσκοπούσε στο να μην επιτρέψει στην κυβέρνηση του Καποδίστρια να διεκδικήσει τη χάραξη της μεθορίου στον Όλυμπο. Ο Κιουταχής Μεχμέτ Ρεσίτ ζήτησε να εμφανιστούν οι αρματολοί στα Τρίκαλα για να τον προσκυνήσουν, δηλαδή για να δηλώσουν την

υποταγή τους στην εξουσία του, όπως είχε γίνει και τον προηγούμενο χρόνο 1829.

Την πληροφορία αυτή αλιεύσαμε σε μία επιστολή¹⁰ την οποία έστειλε, από τον Όλυμπο, ο αγωνιστής του 1821 Διαμαντής Νικολάου Ολύμπιος στον κυβερνήτη Καποδίστρια, στις 15.6.1829. Ο Νικολάου, μεταξύ των άλλων, έγραψε και τα εξής στον κυβερνήτη: «*(...) Κατ' αὐτάςῆλθενεἰς Τρίκαλα πληρεξούσιος ὄλων τούτων τῶνμερῶν ὁ σιλικτάρης,¹¹ ἀνήρπανοῦργοςκαίπολυτρόπος. εἰσαυτόν ἡ πολιτικὴ δένἔχειοῦδεμίανίσχυνπρόσοικονομικὸν πολίτευμα, ὅμως ἐπῆγανεἰς προσκύνησιν του ὄλοιοικαπεταναῖοι. εἶθενά δύνηθῶμεννάτονπολιτευθοῦμε διά νάμη (ὃ μὴ γένοιτο) χάσωμε τοῦς σκοπούς μας ἀνωφελῶς. Ὅθεν ἡ παροῦσαὑπογράφεται μόνον ὑπόέμέ (...)*».¹² Προφανώς ο αναφερόμενος στην επιστολή ως «πληρεξούσιος» είναι ο Γκέντζαγας των ενθυμήσεων.

Όπως αναφέρει ο αρματολός των Αγράφων Σωτήρης Στράτος, σε μία επιστολή του (έγγραφο 4/20.12.1830) προς τον Καποδίστρια, ο Ευρυτάνας Νίκος Θεός¹³ μετέφερε τη διαταγή (μπουγιουρδί)¹⁴ του Κιουταχή Μεχμέτ Ρεσίτ πασά στους αρματολούς. Ορισμένοι από αυτούς παραξενεύθηκαν με τη νέα πρόσκλησή του, καθώς είχαν

1. Ο Στέριος Στουρνάρης είναι αδελφός του Νικολού Στουρνάρη, ο οποίος έπεσε ηρωικά στην έξοδο του Μεσολογγίου.
2. Σατραζάμης < τ. sadrazam' ο μεγάλος βεζίρης, ο επικεφαλής της Υψηλής Πύλης. Η αναφορά του Κιουταχή Μεχμέτ Ρεσίτ ως σατραζάμη δεν δικαιολογείται, διότι ήταν σεργάρης (αρχιστράτηγος).
3. Χάλασε: σκότωσε.
4. Δημήτριος Γ. Καλούσιος, «Τρικαλινά Σύμμεικτα», *Μετέωρα*, 44-45 (Τρίκαλα 1990-1991) 185: πρβ. Κώστας Σπανός, *Θεσσαλικές Ενθυμήσεις 1404-1881. Τόμος Β': 1800-1881*, Λάρισα 3014, 160-161.
5. Έκοψαν: αποκεφάλισαν.
6. Δέκα ώρα της νύχτας είναι η 4η πρωινή.
7. Ο θυμιογράφος, εκ παραδρομής έγραψε 1829 ενώ πρόκειται για το έτος 1830.
8. Γρηγόρης Ι. Πράππας, «Ενθυμήσεις από τα χωριά των Τρικάλων Αγία Κυριακή, Καρυές και Φλαμούλι (1755-1886)», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο*, 36 (1999) 189: πρβ. Κώστας Σπανός, *Θεσσαλικές Ενθυμήσεις...*, σ. 161.
9. Δημ. Λουκόπουλος, «Από έναν κώδικα διαλυμένου μοναστηριού του Ολύμπου», *Ημερολόγιον της Μεγάλης Ελλάδος*, Αθήναι 1936, 136:πρβ. Αλέξης Πολίτης, *Το δημοτικό τραγούδι. Κλέφτικα*, εκδόσεις «Ερμής», Αθήνα 1973, κζ'. Κώστας Σπανός, *Ενθυμήσεις και επιγραφές από την περιοχή της Δεσκάτης*, 1585-1914, Λάρισα 1991, 69-70.

10. Πολλές ευχαριστίες στον Γιώργο Μπλάντα για την υπόδειξη της επιστολής αυτής.

11. Σιλικτάρης < τ. silahdar' σωματοφύλακας, φύλακας των όπλων του σουλτάνου ή του πασά, επικεφαλής ακολουθών υψηλόβαθμου επαρχιακού αξιωματούχου.

12. ΓΑΚ, Αρχείο Γεν. Γραμματείας (περιόδου κυβερνήτη Καποδίστρια, 1828-1833), φάκ. 206, αρ. 50.

13. Ο Νίκος Θεός καταγόταν από το χωριό Χρύσω της Ευρυτανίας. Το 1812 σκότωσε, στον Φουρνά, τον αρματολό Κώστα Λεπενιώτη, αδελφό του Κατσαντώνη. Την περίοδο 1816-1817 διετέλεσε γραμματικός του Αλή πασά. Βλ. Ανάργυρος – Γιάννης Μαυρομύτης, «Λεπενιώτης και Νίκο-Θεός», Πανευρυτανική Ένωση, *Ιστορία και Πολιτισμός Δημοτικής Ενότητας Φουρνά Ευρυτανίας, Πρακτικά Συνεδρίου*, Αθήνα 2013, Α, 215, 220. Το 1843 εκλέχθηκε πληρεξούσιος των Αγράφωνστην Εθνοσυνέλευση αυτού του έτους. Βλ. Χαράλαμπος Σ. Χατζηθάνος, *Ο Φουρνάς των Αγράφων*, εν Αθήναις 1967, 61.

14. Μπουγιουρδί < τ. buyuridi' buyuridi' διαταγή ενός ανώτατου αξιωματούχου, μεγάλου βεζίρη. Το μπουγιουρδί αυτό εξέδωσε ο Κιουταχής Ρεσίτ πασά στις 27. 11.1830, όπως αναφέρει ο γιος του Μεχμέτ Εμίν πασά σε μία επιστολή του προς τον Καποδίστρια. Βλ. το υπ' αρ. 9/15.4.1831 έγγραφο.

προσκυνήσει ένα έτος νωρίτερα. Υποπτεύθηκαν τα σχέδιά του και δεν πήγαν στα Τρίκαλα.

Κρύφτηκαν με τις οικογένειες τους σε σπηλιές των βουνών, αλλά κι εκεί τους βρήκαν «με κακόν τρόπο», κατά τον ενθυμησογράφο, και τους εξόντωσαν. Όσοι δεν πονηρεύτηκαν τα σχέδια του πασά πήγαν στα Τρίκαλα και βρήκαν τραγικό θάνατο.

Τα ονόματα των αρματολών που δολοφονήθηκαν στα Τρίκαλα δεν είναι γνωστά. Στις ενθυμήσεις αναφέρεται ο αρματολός του Ασπροποτάμου Στέριος Στορνάρης. Ο Κασομούλης, εκτός από τον Στορνάρη, αναφέρει τον Σωτήρη Λιακατά και κάποιον Σάββα από τον Δομοκό, με 100 περίπου αρματολούς, οι οποίοι εκτελέστηκαν όλοι.¹⁵

Η ΕΚΔΟΣΗ ΤΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ

4ο/20.12.1830

Πρός τόν Έξοχώτατον Κυβερνήτη
τῆς Ἑλλάδος Ἰωάννην καποδίστρια

» Σὰς δίδωμε ἰδῆσιν ὀπιείστας: 6: τοῦ παρόντος ἦλθεν ὁ νίκος θεοῦ μέμπουγιουρδιά τοῦ σαταραζέμη¹⁶ εἰς ὄλους τοὺς καπεταναρέους προστάζον τούτους διὰ νά μάσουν¹⁷ τὰ σκέρια¹⁸ τοὺς καὶ νά πηγένουν εἰς τὸν Μαχμούτ πασιάνεἰς ζητοῦν¹⁹ ὅτι τοὺς θέλει διὰ χουσμέτι²⁰ του: καὶ καθὼς τοὺς ἐπρόσταξεν ὁ σαταραζέμη εἰς τὴν ἀνάχτηκαν ὄλοι: καὶ ἐπῆγαν εἰς τρίακαλα: διὰ νά σταφνιστοῦν²¹ νά πάγουν εἰς τὸν μαχμούτ πασιάν καὶ ἐκεῖ εἰς τρίακαλα τοὺς ἐσκότῳσαν τοὺς καπεταναρέους μέθλον τοὺς τὸ σκέρια:

ἐγὼ ὁ μωζ δὲ νῆκουσα τὴν προσταγὴν τοῦ σαταραζέμη. ἀλλὰ εἶχα τὴν προφύλαξιν τοῦ κεφαλιοῦ μου: καὶ τῆς ἐπαρχίας: Πλὴν μέτὸν ἀμήνη γαμέ τοὺς ἄλλους καπεταναρέους νά πάθω καὶ ἐγὼ τὸ ὄμοιον ὡς ἀναυτοῦς.

ὁ δὲ νίκος θεοῦ ἐπῆρεν τοὺς τούρκους κατὰ πάνου μου κινηγόντας καὶ ἐπολέμησα μεαυτοῦς. καὶ δὲ φτερονεἰπασα τὸ πον δυνατόν: καὶ κάθομαι τοποθετισμένος μέθλον μου τὸ σκέρια.

Καὶ παρακαλῶ: τὴν κυβέρνησιν ὀποιήσασθε νά μοῦ στείλη βοήθειαν ἀπὸ στρατεύματα καὶ τζιχανέν²² διὰ νά κάμω τὸ χρέος μου καὶ ἐλέξω τὴν ἐπαρχίαν τοῦ ἀγράφου: νά γέννη ἑλληνική: μέτην δύναμιν τοῦ θεοῦ καὶ τῆς Κυβερνήσεως: καὶ νά μέκατα φθάσῃ ἡ διαταγὴ σας πῶς νά ἀκουλοθῆσω: καὶ μένω: δοῦλός σας: πρωθμωσ

1830: τῆ 20: Δεκεμβρ. ἄγραφαις τας διαταγασας

σωτηρίσ στρατος

Προσωπικόν Γραφεῖον Β'

Τμήμα Βον

Ἀπάντησις πρὸς τὸν ἀναφερόμενον ὅτι ἡ Κυβέρνησις δὲν ἔμπορεῖ νά τὸν δώσῃ καμμίαν βοήθειαν ὡς ἀντιβαίνουσα εἰς τὰς ἀποφάσεις τῶν Σεβ. Μονάρχων.²³

ΠΗΓΗ: ΓΑΚ, Αρχεῖο περιόδου Καποδίστρια, Γραμματεία των Στρατιωτικῶν (1829-1833), φάκ. 52 (1830).

9ο/15.4.1831

Ἐξοχώτατε

Ἡ αὐτοῦ ὑψηλότης ὁ Σαδὶράζα μης αὐθέντης μου πατήρ μου διὰ νά κατορθώσῃ τὴν εἰρηνοποίησιν καὶ ἐνομιαν τῶν ἐδῶ ἐπαρχιῶν, καὶ ν' ἀνακουφίσῃ τὴν ταλαιπωρίαν τῶν παρὰ τῶν κακοποιῶν πολυειδῶν βασανισθέντων ὑπηκόων, καὶ νά ὑποθάλη τὰς ἐπιτοῦ μέλλοντος χρηστάς ἐλπίδας των, ἀφ'

οὔ ἔκαμπε ἄν ὁ, τῆς τοτῆς δυνάμεώς του, ἐστοχάσθην ἀναγκαῖον καὶ ἐπιμελήθη κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην, νά διακοινώσῃ καὶ εἰς τὴν ὑμετέραν Ἐξοχότητα, διὰ τῆς κατὰ τὸν μῆνα Δεκέμβριον διευθυνθείσης πρώτης ἐπιστολῆς του, τὸ σχέδιον τῆς ὁποίας πρόσθετο διαγωγῆς καὶ ν' ἀπαιτήσῃ πᾶν ὁ, τὴν φειλεν ἐκ τῆς γειτονικῆς ζήτησε καὶ ἀσφαλείας τῆς διατήρησιν, καὶ εἰς τὴν ἀνενόχλητον ἡσυχίαν, καὶ τὴν νόμιμον ὑπεράσπισιν τῶν συμφερόντων ἐκατέρων τῶν λαῶν τῶν δύο γειτονικῶν μερῶν.

Ἡ ἀπόκρισις σας τῶν 5/17 Ἰανουαρίου, ὅχι μόνον τὴν αὐτοῦ ὑψηλότητα ἐδικαίωσεν ἀρκετά, καὶ ἀπέδειξεν ὅτι τὰ κινουῦντα αὐτὸν εἶναι καθαρὰ καὶ εὐσυνειδήτα, ἀλλ' ἐπισφράγισε καὶ τὸν διαφημιζόμενον χαρακτήρα τῆς ὑμετέρας Ἐξοχότητος ὅστις ἔδωκεν ἐγγυήσεις δικαιωμάτων καθιερωμένων ἀπὸ τὸ πολιτικὸν καὶ τὸ ἐθνικὸν δίκαιον, ἀπὸ τῶν γειτονικῶν δικαιωμάτων συντήρησιν, καὶ ἀπὸ ὑψηλῆς πολιτικῆς διαπραγματεύσεως.

Προσέτι, αἱ διακοινώσεις καὶ παρατηρήσεις τὰς ὁποίας ἡ Α. Υ. σὰς ἔκαμπε μετὰς δύο τελευταίας πρὸς τὸν Ἐξοχώτατον Κόμητα Κύριον Ι. Α. Καποδίστριαν Κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος κτλ. κτλ. // ἐπιστολὰς του τῶν 5: καὶ 7: τοῦ ἀπελθόντος μηνὸς φεβρουαρίου καθὼς καὶ ἡ πραγματικὴ ἐπιείκεια καὶ δικαιοσύνη, μέτην ὁποία ἐφέρθη πρὸς τὸ τῶν ληστῶν σύστημα, ἀναλόγως τοῦ θεσπίσματος του τῆς 27: Νοεμβρίου 1830 καὶ τῶν κατὰ συνέπειαν προκηρύξεων του, ἀπέδειξεν περισσότερον τὴν καθαρότητα καὶ εὐσυνειδησίαν του, καὶ ἀπῆλθον τὸ δραστήριον τοῦ φιλοδικαίου χαρακτήρος σας, τὸ ὁποῖον ἐδύνατο μετ' ἐπιτυχίας νά γέννη τὸ ὄργανον τῶν ἐχθρῶν πολλοτῶν χιλιάδων ἀνθρώπων.

Ἐν ᾧ ἡ ὑψηλότης του ἐτέθεισε σταθερὰν κατὰ στασιν ἡσυχίαν ἣ τις ἐγγυᾶ τὸ ἀπὸ τὸν χαρακτήρα καὶ τοὺς λόγους ἀξιοπρεποῦς ὑποκειμένου, καὶ ἀπὸ ὑψηλὰ πολιτικὰ συμφέροντα καὶ δίκαια, καὶ ἐν ᾧ μετ' εἰλικρινείας καὶ προθυμίας ἐκπλήρωνε καὶ τὴν ἀπὸ μέρους σας ἀπαίτησιν περὶ τῆς ἐλευθερίας τῶν ναϊχμαλώτων, καὶ ἡ ἄσφαλτος ἀλλήνων ὀποθεσιν συμπίπτουσαν εἰς τὰ ἐδῶ μέρη τῶν Ἑλλήνων ὑπηκόων, ἀναγκάζομαι νά ἐκφράσω τὴν ὀποίαν ἠδὴ παρ' ἐλπίδα αἰσθανόμενος λύπην, θεωροῦντες ὅτι δὲν ἐκτελέσθησαν ὅσα ἐκατέρων τῶν μερῶν ἐγνωρίσθησαν δίκαια, καὶ ἡ σὴν ἐπάναγκες διὰ νά προλάβωσι τὰ ὀλέθρια ἐπακόλουθα, τὰ ὁποῖα ἤδη ἐπρόκυψαν κατὰ τὴν ἐπαρχίαν τῶν Τρικκάλων, καὶ ἄλλα διάφορα μέρη.

Καθ' ὃν καιρὸν ἡ ὑμετέρα Ἐξοχότης διὰ τῆς τελευταίας ἐπιστολῆς της τῶν 28 Φεβρουαρίου ἐδηλοποιεῖ, ὅτι μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης δὲν εἶχεν ἀκόμη ἀκριβεῖς καὶ τελικὰς πληροφορίας περὶ τῶν δραπέτων, εἰς τί μέρος αὐτοὶ κατέφυγον, καὶ ὑπόσκηθη νά ποιήσῃ ἀκατοικητῶν καὶ ἰδουσεξερευνητῶν τῶν κρύπτουσιν // ἑαυτοῦς, διὰ ν' ἀποφύγῃσι τὰς ἀναζητήσεις καὶ ἐξετάσεις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, καὶ ὅτι ἐμεταχειρίσθη τετὰ πλέον αὐστηρὰ καὶ ἔντονα μέτρα κατ' αὐτῶν διὰ νά κατασταθῶσιν ἀνίκανοι εἰς τὸν ἀδιαταράξωσιν ἐκατέρων τῶν μερῶν τὴν ἐν ταξίαι καὶ τὴν ἡσυχίαν, ἀφετέρου μέρους ταυτοχρόνως ἐπληροφορήθημεν μετὰ βεβαιότητος, ὅτι ὁ Μάνταλος, ὁ Κατζαρός, ὁ Κώστας καὶ Μῆτρος Κοκῶσης καὶ λοιποὶ Στουρναραῖοι, ὁ Μπλαχάβας καὶ ὁ Κουτελίδας, εὐρίσκοντο εἰς τὸν Καρβασαράν, οἱ Δεληγιανναῖοι Μετσοβῆται εἰς τὴν Βόνιτσαν, ὁ Δούλας Γώγου καὶ ὁ Καλλίνικος τσιάρας εἰς τὸ Σακαρέτζι, ὁ Ταφῆλ Μπούζης καὶ ὁ λῆκος λιὰ μτζες Ἀλβανοὶ εἰς τὸ Μεσολόγγιον, καὶ ὁ Σωτήρης Στράτος εἰς τὸν Βάλτον, ὁ ὁποῖος καθ' ἣν στιγμὴν κατέφυγε ἐκεῖ ἀπὸ τ' Ἄγραφα μέ δεκά ὀκτὼ ἀνθρώπους, ἀμέσως εἰδοποιήθη ὁ ὑπασπιστῆς τοῦ Στρατηγοῦ Κυρίου Πίζα παρ' ἐνὸς ὀπλαρχηγοῦ τοῦ Τζάτζου Θεοῦ, καθὼς καὶ κάποιος Κωνσταντῖνος Δάρας Τρικκαλινός ὅστις ὑπέφερε νικανὰ βασα-

15. Νικ. Κασομούλης, *Ενθυμήματα Στρατιωτικά*, εκδόσεις Κοσμοδάκη, τ. Γ, 345.

16. Σαταραζέμης < Σατραζάμης.

17. Μάσουν· μαζέψουν, συγκεντρώσουν.

18. Ασκέρια < τ. asker· στρατός.

19. Ζητούνι· ἡ Λαμία.

20. Χουσμέτι < τ. < τ. hizmet· υπηρεσία, αγγαρεία.

21. Σταφνίζομαι· συνεννοοῦμαι, κανονίζω τις υποθέσεις μου.

22. Τζιχανέν < τ. serhane· αποθήκη για τα όπλα, πυρομαχικά, πολεμοφόδια.

23. Στο αριστερό περιθώριο του εγγράφου.

νιστήρια καιάδράς ζημίας από τούς Δεληγιανναίους Μετσοβή-
τας.

εύρώναυτούς εϊστήν Βόνιτσαν, είδοποίησε τόνεκέϊ Διοικητήν
κύριον Καστανάνά τούς συλλάβη διά νάάποζημιούτο μέσον
τῆς δικαιοσύνης καί τῶν νόμων αὐτός ὁ δυστυχῆς ἄνθρωπος,
ἀλλ' ὁ κύριος Καστανᾶς προφασισθεῖς ὅτι ὠφειλέν ἀλάβη περί
τούτου διαταγά από τόν Ἐκτακτον Ἐπίτροπον, ἔδωκε καιρόν
τῶναυτῶν Δεληγιανναίων καί έφυγάδευσανέκείθεν, οἱ ὅποιοι μετά
ταῦτα ἐνωθέντες μέ τούς ἀδελφούς Στουρναραίους, μέ τόν
Σωτήρη Στράτον, μέ τόν Ταφήλ Μπουζήν, καί μέ τούς λοιπούς
εϊστήν Ελλάδα δραπετεύσαντας ληστές, καθώς ἔμαθον τόν διά
τό // Μοναστήριον μισευμόντῆς Α. Υ. τοῦ Σαδιάζαμιάυθεντός
μου, ἔδραξαν αὐτήν τήν εύκαιρίαν καί ἀσφαλίσαντες τὰς οἰκογενείας
των εϊστό τῆς Ἑλλάδος ἄσυλον, ὠρμησαν ἐν πρώτοις εϊστήν
ἐπαρχίαν τῶν Τρικκάλων ὡς τὰ πλέον ἀτίθασα θηρία, ἐπομένως
δέ ἐκτάθησαν καί εἰς ἄλλα διάφορα μέρη, καί πράττουν κατά
τήν συνήθειάν των τόσον ἄπειρά ἐναντίον τῶν εἰρηνοποιῶν κα-
τοίκων, ὅσα εἰς οὐδ' ἔναναῖ ὠναβαρβαρότητος καί τυραννίας
ἐφάνησαν ποτέ καί τὰ ὅποια κάμνουσι φρικῆν καί εἰς τὰς πλέον
σκληράς καρδίας.

Οἱ αὐτοί λησταί ἄρχισαν ἠδὲν ἀποπλασιάζονται, καθότι
καί οἱ Σαρακατζάνοι Βλάχοι λεγόμενοι, οἵτινες παραχειμάζουν
εϊστήν Βόνιτσαν ἔχουσι τοιαύτην συνήθειαν, τό ν' ἀφίνωσιν ἐκέϊ
τὰς οἰκογενείας των, καί κατά τήν ἐποχήν τοῦ ἔαρος νά μεταβαίνωσι
πρός τὰ τῆς Θεσσαλίας μέρη μετερχόμενοι τήν ληστεϊάν, καί πρὸς
τούτοις συνενοήθησαν καί μέ τούς ὁμόφρονές των Ἀλβανούς,
μέϊκανοῦς ἀπό τούς ὁποίους καί ἐν ὠθησαν διά νά γυμνῶνουν
καί τυραννοῦσιν τὸν ἀθῶν καί εἰρηνοποιόν λαόν.

Μέ ἄκραν μας λύπην θεωροῦμεν Ἐξοχώτατε ὅτι ἐβεβαιώθησαν αἱ
παρά τοῦ πατρός μου προλαβόντως ἐκφρασθέντες (!) ὑποψίαι
του, καί εὑρισκόμεθα εϊστήν πλέον δεινὴν ἀμνηχανίαν καθότι
μέδυσαρ ἐσκεϊάν μας μεγίστην δυνάμεθα ν' ἀποβάλλωμεν
ἐν ἐπιχείρημα, τό ὅποϊόν ἠθέλενε ἴσθαι μὲν πολλά ὀφελίμον, καί
κατά τινὰς ἀποχρῶντας λόγους δίκαιον ἀλλά δυσάρεστον εἶς
τούς Ἕλληνας.

Εἶναι καί εἰς τὰ αἰσθημάτα μας ἀφόρητον καί εἰς τὸν χαρακτῆρα
μας καί τὰ δίκαια τοῦ λαοῦ // ἀσυγχώρητον, τὸν ἀθεωρῶμεν μέ
ἀδιαφορίαν τὰ ἐκ νέου προκύπτοντα κακά. διὸ ἄν καί κατασχο-

λημένος ὁ πατήρ εϊστήν τοῦ Μουσταφᾶ πασιᾶ
Σκόνδρα ἐπανάστασιν, ἐναντίον τοῦ ὁποίου συνεκροτήθη μάχη
τῆ 9 τοῦ τρέχοντος μηνός εϊστήν Περλεπέ καί ἔμεινε, τῆ τοῦ
θεοῦ βοθηεία, νικητῆς ὁ πατήρ μου μέ μέγιστην φθοράν τοῦ
ἀποστάτου, τόν ὁποῖον καί κατεδίωξε πολὺ μακράν καί θέλει
τόν καταδιώξει ἔως νά τόν ἐξολοθρεύσῃ ἐξολοκλήρου, δέν θέλει
λείψει νά κάμη πᾶν ὅ, τι ἀνήκει καί εἰς ταύτην τήν περίστασιν τῶν
ληστῶν.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, κρίνω χρέος μου νά βάλω ὑπ'
ὄψιν τῆς εὑμετέρας Ἐξοχότητος τὰς ἀνωτέρω διακοινώσεις μου
εϊστήν λυπηρὰ κατάστασιν καί ἀθλιότητα εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκονται
ταύτην τήν στιγμήν οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας τῶν Τρικκάλων
καί ἄλλων διαφόρων μερῶν ἐνεκα τῶν εἰρημένων ληστῶν,
οἱ ὅποιοι ἐναντίον παντός λόγου καί δικαίου μετῆλθον καί ἔχουσιν
ὡς ἄσυλον τήν Ελλάδα. καί ἐν ταυτῶν ἀπαιτήσω τήν πλήρη καί-
τελείαν συγκατάθεσίν σας ὥστε μέ ἀπερίοριστον ἐμπιστοσύνην καί
εἰλικρίνειαν, ἀμφοτέρω τὰ μέρη νά κάμω μεν ὅ, τι ἀνήκει εἰς ταύτην
τήν περίστασιν, καί νά προσπαθήσωμεν διά νά ἐμποδισθῶσιν ὅλα τὰ
δεινά, ὅσα δύνανται νά προκύψουν ἐνεκα τῶν τοιούτων κα-
κούργων.

Εἶναι ἀναμφίβολον ὅτι κατ' αὐτὰς τὰς ἐνεργείας καί τὰς προ-
σπαθήσεις, κάμμία οὐσίωδης δυσκολία, ἢ πραγματικὸς κίνδυνος
δέν ἔμπορεῖ πλέον νά ὑπάρξῃ, ἀλλ' οὐτέν ἄγεννηθῆ κανένα
παραπόνον. //

Ἐκ τοῦ ἐναντίον δέ διαμαρτυροῦμεθα ἐν ὠπιον θεοῦ καί ἀνθρώπων
διά κάθε ἔλλειψιν καί ἐνδεχομένην περίστασιν.

Ἐφελουῦμαι ἀπό τήν παροῦσαν εύκαιρίαν διά νά σᾶς προσφέρω,
Ἐξοχώτατε, τήν ἔκφρασιν τῆς ὑπεραιξεραίτου ὑπολήψεώς μου.

Ἰωάννινα τῆ 15/27 Ἀπριλλίου 1831:

Ὁ εἰλικρινῆς φίλος σας
Μεχμέτ ρεσιτ πασιᾶ ζαδές
(τ.σ) Μεχμέτ Ἐμίνης
Πασιᾶς ἐπιτροπικῶς τῶν πασαλικίων
Ἰωαννίνων, Αὐλῶνος καί Δελβινίου:

ΠΗΓΗ:

ΓΑΚ, Αρχεῖο περιόδου Καποδίστρια, Γραμματεία Στρατιω-
τικῶν (1829-1833), φάκ. 82 (1831).

ΞΕΡΟΛΙΘΙΑ

Ξερολιθιά πριν το γιαλό, πώς στέγνωσες μονάχη!
Ακίνητη στ' απόνερα σε κύκλωσαν οι βράχοι.
Ξερολιθιά χωρίς πανιά κι αλάργα οι άσπροι γλάροι...
Πού ν' τα ηλιοβασιλέματα η αγάπη να σαλπάρει;

Ξερολιθιά, καρδιά σταχτί, κορμί πετροχτισμένο,
βότσαλο ερώτων που άδειασες, στη γη παραδομένο!
Πού 'ναι ο ήλιος κι η βροχή στη ράχη σου να σμίξουν;
Πουν' τα φιλιά μες στις σχισμές ροζ πέταλα να μπήξουν;

Ξερολιθιά χωρίς βοριά, τραγούδια να σου φέρνει
μια θάλασσα ατσαλάκωτη, μια βάρκα είσαι δεμένη...
Που 'ναι η Αυγή κι ο Εσπερινός στ' όνειρο σου να ενδώσουν,
να ιδρώσουνε στη σάρκα σου, να κυλιστούν, να λιώσουν;

Ξερολιθιά, πού ν' τα μαλλιά, τα ξέπλεκα στους ώμους;
Κείνα τα σφριγηλά κορμιά π' αρνήθηκες στους δρόμους;

Ξερολιθιά, με χαρακιές σε διαγράφει ο χρόνος,
Όποιος μονάχος περπατά, αργοπεθαίνει μόνος!

Υ.Σ. Στην Α... Μονάχη στο κατακαλόκαιρο
Συλλογή «Αφιέρωματα» Πάντου Κυριακή- Κορίνα

“ΥΜΝΟΣ ΚΑΙ ΘΡΗΝΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ”

*Νησί πικρό, νησί γλυκό, νησί τυραγισμένο
κάνω τον πόνο σου να πω και προσκυνώ και μένω.*

*Εσύ της θάλασσας ρυθμός, ολάνθιστο κλωνάρι,
πώς σου μαδήσαν τ' άνθια σου διπλοί, τριπλοί βαρβάροι.*

*Τι θλιβερά που σεργιανάν τριγύρω σου τα ψάρια
κι αντίχριστοι να παίζουσε την τύχη σου στα ζάρια.*

*Κουράγιο, μικροκόρη μας, που μας εγίνης μάνα
Ύμνος και Θρήνος της ζωής κι ανάστασης καμπάνα.*
Γιάννης Ρίτσος

Στις 20 Ιουλίου, η Κύπρος και η Ελλάδα τιμούν τα 50 χρόνια από την τουρκική εισβολή στο μαρτυρικό νησί της Κύπρου, στο «γκριζοπράσινο» νησί.

Σαν σήμερα, 20 Ιουλίου 1974, γράφτηκε η «μαύρη σελίδα», συνέπεια της τουρκικής εισβολής στην Κύπρο που επέφερε χιλιάδες νεκρούς, περίπου 1619 αγνοούμενους, 200.000 πρόσφυγες και τη διχοτόμηση του νησιού με προβλήματα που ακόμα παραμένουν άλυτα.

Το προδοτικό πραξικόπημα της 15^{ης} Ιουλίου 1974 επέφερε την πλήρη αποδιοργάνωση των δυνάμεων της εθνικής φρουράς και των Ελληνικών Κυπριακών Δυνάμεων, δίνοντας την ευκαιρία στους Τούρκους να αποβιβάσουν ανενόχλητοι αρκετά στρατεύματα στην παραλία από την πρώτη κιόλας ημέρα και από το πιο δύσκολο σημείο.

Οι Τούρκοι, αποβιβάζοντας άρμα αμερικανικής κατασκευής στην παραλία «Πέντε Μίλι» στην Κυρήνεια, κατάφεραν να δημιουργήσουν το πρώτο προγεφύρωμα ενισχύοντάς το με βαρέα όπλα, προμήθειες και στρατεύματα. Η ενίσχυση του προγεφυρώματος γινόταν με μεταγωγικά ελικόπτερα αμερικανικής κατασκευής. Κάθε κίνηση των δυνάμεων της Κύπρου να αντιδράσουν τραβούσε την προσοχή της Τουρκικής Αεροπορίας, η οποία βομβάρδιζε κάθε κινητό στόχο από χαμηλό ύψος με βόμβες «Ναπάλμ».

*“...Ένα πρωί φάνηκε από μακριά η Κυρήνεια.
Ξεπρόβαλε στον ορίζοντα,
μέσα στο μαλακό φως του πρωινού,
μέσα σ' αλλόκοσμη ομορφιά.
Βγήκαμε στην ακτή. Τίποτα δε θύμιζε απόβαση.
Στρατοπεδεύσαμε στη θηλυκή γη της Κύπρου,
που η ομορφιά της είχε βιαστεί
από τη βαρβαρότητα του πολέμου.
Στο βάθος έστεκε ο Πενταδάκτυλος
καπνισμένος και ρημαγμένος απ' τους βομβαρδισμούς”.*

Στις 4:35 του Σαββάτου 20 Ιουλίου 1974 άρχισαν οι αεροπορικοί βομβαρδισμοί ολόκληρης της Κύπρου αλλά κυρίως των βόρειων ακτών της Κυρήνειας και συγκεκριμένα την τοποθεσία «Πέντε Μίλι» δυτικά της πόλης.

Η ΕΛΔΥΚ αποδείχτηκε ως η αποτελε-

της Δρ Ευαγγελία Ράπτου
μεταδιδακτορικής
ερευνήτριας
Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Τ. Ε.Π.Α.Ε.Σ.

σματικότερη και πιο οργανωμένη μονάδα άμυνας της Κύπρου, προκαλώντας τρομερές απώλειες στις τουρκικές δυνάμεις που φτάνουν μέχρι και τους 2000 νεκρούς. Οι σημαντικές αυτές απώλειες υφίσταντο κατά την πρώτη φάση εισβολής 20-22 Ιουλίου. Η Τουρκική εισβολή κόστισε στην Τουρκία περισσότερους από 3000 άνδρες, 14 πολεμικά αεροσκάφη, και 1 αντιτορπιλικό (το Κοτσάτεπε), το οποίο βύθισαν οι ίδιοι κατά λάθος και το οποίο ήταν τότε η ναυαρχίδα του ναυτικού τους. (Σημειωτέον ότι η δύναμη της ΕΛΔΥΚ αποτελείτο μόνο από 450 νεοφερμένους από την Ελλάδα άνδρες Πεζικού, χωρίς την υποστήριξη αρμάτων ή πυροβολικού και χωρίς οποιαδήποτε μηχανοκίνητα μέσα, ενώ το υπηρεσιακό τους τουφέκι ήταν η ημιαυτόματη αραβίδα 8 φυσιγγίων M1).

Αντικειμενικός στόχος των Τούρκων ήταν το Εθνικό ξεκαθάρισμα και ο τελικός διαχωρισμός

των δύο κοινοτήτων, για την επιτυχία του οποίου επιδίδονταν σε βομβαρδισμούς κατοικημένων περιοχών, για να σπείρουν τον πανικό και να αναγκάσουν τους πολίτες σε άτακτη φυγή.

Οι Τούρκοι αεροπορία βομβάρδισε αλύπητα πολλούς μη στρατιωτικούς στόχους, όπως σχολεία, νοσοκομεία και γηροκομεία. Στην παρακάτω φωτογραφία βλέπουμε τα αποτελέσματα μιας τέτοιας επιδρομής σε νοσοκομείο στην Αμμόχωστο, όπου ο άτυχος ασθενής εγκλωβίστηκε και έχασε την ζωή του κάτω από τόνους μπετόν που τον καταπλάκωσαν μετά από τον βομβαρδισμό του νοσοκομείου.

Η Αρμενική Σχολή Μελκονιάν στην Λευκωσία, η μεγαλύτερη Αρμενική σχολή στην Κύπρο, συμπεριλαμβανούσα νηπιαγωγείο, δημοτικό σχολείο, εξατάξιο γυμνάσιο, καθώς επίσης και οικτροφείο μετετράπη σε ερείπια κατά τους βομβαρδισμούς από τουρκικά αεροπλάνα, παρά το γεγονός ότι ήταν κατ'εξοχήν ΜΗ στρατιωτικός στόχος.

Για τη δημιουργία πανικού και χάους στις Ελληνικές Κυπριακές γραμμές η τουρκική βαρβαρότητα έκανε χρήση των εμπρηστικών βομβών «Ναπάλμ», προκαλώντας τρομερές απώλειες σε έμψυχο και ανθρώπινο δυναμικό, αλλά και τρομερές καταστροφές από πυρκαγιές σε δάση. Ας σημειωθεί δε ότι η χρήση αυτών των βομβών έχει απαγορευθεί μέσα από διεθνείς συμβάσεις λόγω του φρικτού θανάτου που προκαλεί. Οι Τούρκοι παρά ταύτα τις χρησιμοποιούν ακόμη και σήμερα.

Στη φωτογραφία Έλληνες Κύπριοι αιχμάλωτοι πολέμου που μεταφέρθηκαν στην Τουρκία -αρκετοί από τους οποίους δεν επέστρεψαν ποτέ- σε απάνθρωπες συνθήκες κράτησης και αιχμαλωσίας. Περίπου 1619 αναφέρθηκαν σαν αγνοούμενοι. Καμιά εκτίμηση και κανένας σεβασμός δεν εκδηλώθηκε από τους Τούρκους ούτε προς τους ιερωμένους. Έλληνας Κύπριος

ιερωμένος αιχμάλωτος μεταφέρεται σε τουρκικό πλοίο δεμένος πισθάγκωνα και με κλεισμένα τα μάτια, με προορισμό τα Άδανα της Τουρκίας, όπου μαζί με πολλούς άλλους αιχμάλωτους υπέστησαν τρομερά βάσανα και εξανδραποδισμούς.

Υπάρχουν καταγεγραμμένες πλήθος μαρτυρίες για εν ψυχρώ εκτελέσεις αιχμαλώτων και αμάχων,

για βιασμούς και άλλα εγκλήματα εις βάρος του άμαχου πληθυσμού. Στο βιβλίο «Νταλγκά νταλγκά, Κύματα κύματα» της Σοφίας Ιορδανίδου που εκδόθηκε από τις εκδόσεις Λιβάνη-Νέα σύνορα ήδη από το 1998, δημοσιεύεται η συνέντευξη Τούρκου εφέδρου αξιωματικού του Κιουτσούκ, οικονομολόγου και διδάκτορα, ο οποίος άλλοτε διώχθηκε κατ' επανάληψη από το τουρκικό καθεστώς και άλλοτε του εμπιστεύθηκαν σημαντικές θέσεις στη χώρα του, μέσω της οποίας περιγράφονται φρικτά εγκλήματα Τούρκων στρατιωτών και Τουρκοκυπρίων παραστρατιωτικών στα οποία ο Κιουτσούκ υπήρξε αυτόπτης μάρτυρας. Πρόκειται για μια κυνική πλην όμως ρεαλιστική ομολογία, αφού οι σκηνές φρίκης που περιγράφονται στο βιβλίο είναι συγκλονιστικές.

Ο έφεδρος «τότε» αξιωματικός Κιουτσούκ περιγράφει τη δολοφονία μιας Ελληνοκυπρίας, προσπαθώντας να δώσει το περίγραμμα του τρόμου που επέβαλε στο νησί ο Αττίλας, ο πρώτος και δεύτερος, με στόχο την κατοχή της μισής Κύπρου, αλλά και την εδραίωση του τουρκικού στρατού στο νησί, με απώτερο σκοπό την κατάληψη όλων των εδαφών της:

«Θα σου πω για τη δολοφονία μιας γυναίκας, μια κτηνώδη πράξη που όσο ζω δε θα σβήσει απ' το μυαλό μου. Ήμασταν σε κάποιο χωριό, δε θυμάμαι πια τ' όνομά του, για εκκαθαριστική επιχείρηση υπό τις διαταγές του λοχαγού Αλκατσόγλου... Ξαφνικά άκουσα κοντά μου πυροβολισμούς και είδα δύο στρατιώτες, τον Σεφίκ και τον Σουλεϊμάν, να φωνάζουν

περήφανοι: "Oldurdum, oldurdum, komutanım", δηλαδή "σκότωσα, σκότωσα, αρχηγέ". Τους ήξερα. Ήταν χουλιγκάνοι. Πλησίασα προς τα εκεί που έδειχναν χειρονομώντας ενθουσιασμένοι. Μια νέα ευτραφής γυναίκα κειτόταν σφαδάζοντας στο χώμα. Είχε τα χέρια δεμένα πισθάγκωνα και ανοιχτά τα σκέλια απ' όπου έτρεχαν άσπρα πηχτά υγρά και αίμα. Είχαν αδειάσει τα πιστόλια τους μεσ' στον κόλπο της.

Παρατηρούσα τα χέρια

της και τα πόδια της. Μου φαινόταν μικρότερα απ' το υπόλοιπο σώμα της. Την κοίταζα και ένιωθα να μεγαλώνει, να μεγαλώνει σαν φουσκωτή λαστιχένια κούκλα. Πέταξα πέρα τα σταφύλια. Έκανα μεταβολή κι ακριβώς απέναντι, παρατεταγμένοι στην ευθεία, διακόσιοι είκοσι πέντε στρατιώτες ετοιμάζονταν για την αναφορά, σαν να μην έτρεχε τίποτε.

Ο ανθυπολοχαγός Τζεμάλ τους έδινε τις απαραίτητες εντολές παρουσίας.

Ο λοχαγός τους έδινε συγχαρητήρια, επισημαίνοντας ότι η επιχείρηση είχε ολοκληρωθεί με απόλυτη επιτυχία. ... Ξεχείλισε το ποτήρι της αηδίας που ένιωθα μέσα μου για τις κτηνωδίες που αντίκριζα κάθε μέρα».

20η Ιουλίου 1974
ΔΕΝ ΞΕΧΝΩ...

«Αττίλας I» και ο «Αττίλας II» (η κωδική ονομασία της πρώτης και της δεύτερης φάσης της τουρκικής επιδρομής) αποτελεί μια οδυνηρή πραγματικότητα. Οι νωπές ακόμα μνήμες, ο άφατος πόνος, οι κατακρεουργημένες οικογένειες, αιτιολογούν το με λυγμούς ειπωμένο «Δεν ξεχνώ...». Και εντωμεταξύ η εισροή και εγκατάσταση Τούρκων εποίκων συνεχίζεται, ενώ η Τουρκία εξακολουθεί να απειλεί την Κυπριακή Δημοκρατία.

Σκοπός της παρούσης αναφοράς είναι η απότιση φόρου τιμής προς τον Ελληνικό Κυπριακό λαό, για να θυμηθούν οι παλιοί και να μάθουν οι νέοι και όλα αυτά εν μέσω πένθους για τους αδικοχαμένους μετά την έκρηξη στη ναυτική βάση στο Μαρί, μια άλλη μαύρη σελίδα για το πολυβασανισμένο νησί, και για όσα απειλητικά και βάρβαρα βιώνουν σήμερα.

ΚΥΠΡΟΣ

Μικρή, προδομένη Αφροδίτη,
το φως και το κύμα σε γδύνει,
στις ρώγες του Ολύμπου
παγωμένο «γάλα»...
ο χειμώνας σου πίνει,
άσπρα κρίνα η άνοιξη χύνει...
Την Ιστορία οι μύθοι σου απλώνουν!

Τα κουφαηδόνια σε σημαδεύουν,
ξυπνούν το χαμό του Αυξεντίου!
Σε τάφους ηρώων ορκίζονται το φως,
το φως αναδεύουν,
καρφώνουν στα σύμβολά τον Ευαγόρα...
Την Ιστορία οι φωνές του ματώνουν...
Διχτομούν
και σταυρούς προσπερνούν
του κόσμου οι «μεγάλοι»,

ξεσχίζουν...
τα ματωμένα κορίτσια ξαναβιάζουν,
που τα ξεχνούν...
Τον Αίαντα στη Σαλαμίνα κομματιάζουν!
Την Ιστορία οι κραυγές

Πενήντα χρόνια μετά
«Αφιέρωμα την Κύπρο»
Πάντου Κορίνα

ΕΦΗΒΕΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ – ΕΦΗΒΕΙΑ ΚΑΙ ΟΜΑΔΑ

Οι θετικές και αρνητικές επιπτώσεις της χρήσης του Διαδικτύου, κυρίως στους νέους - Σε ερωτήσεις και απαντήσεις

Β' ΜΕΡΟΣ

13. Ποια είναι τα οφέλη από την χρήση των ηλεκτρονικών παιχνιδιών;

Το Διαδίκτυο παρέχει πολλές δυνατότητες ψυχαγωγίας στους χρήστες του, συνήθως με χαμηλό ή καθόλου κόστος. Τα ηλεκτρονικά και τα διαδραστικά παιχνίδια είναι πολύ εύκολο να βρεθούν στο Διαδίκτυο και είναι ιδιαίτερα συναρπαστικά.

Παίζονται με την χρήση υπολογιστή συνδεδεμένου ή όχι, παι-γνιδομηχανών, φορητών συσκευών ή κινητών τηλεφώνων. Θεωρούνται ότι συμβάλουν στην ανάπτυξη δημιουργικότητας, φαντασίας, γνώσεων, στην κοινωνικοποίηση, αλλά και στην βελτίωση της συγκέντρωσης και της προσοχής των νέων ανθρώπων. Τα οφέλη από την χρήση τους είναι τα εξής:

α. Συμβάλουν στην ανάπτυξη της οπτικής προσοχής, της ικανότητας λεπτών κινήσεων, της αντίληψης του χώρου, των γνωστικών δεξιοτήτων, την ταχύτητα επεξεργασίας πληροφοριών.

β. Βελτιώνουν την ικανότητα στρατηγικής σκέψης, σχεδιασμού και ελέγχου υποθέσεων και επίλυσης προβλημάτων.

γ. Καλλιεργούν την φαντασία, την δημιουργικότητα, την ικανότητα αλληλεπίδρασης με τους άλλους, την ευελιξία.

δ. Αυξάνουν τις ικανότητες των παικτών να ακολουθούν κανόνες και οδηγίες, να αναπτύσσουν αυτοπειθαρχία.

Γενικά τα ηλεκτρονικά παιχνίδια μπορούν να συμβάλουν στην ανάπτυξη του νοητικού δυναμικού και της κοινωνικότητας των παικτών.

Επιπλέον μπορούν να έχουν θετική συνεισφορά στην εκπαίδευση γενικά, αλλά και ειδικότερα στην εκπαίδευση ατόμων με ειδικές ανάγκες (σωματικές, νοητικές, επικοινωνιακές).

14. Τι προβλήματα μπορεί να αντιμετωπίσει κανείς παίζοντας ηλεκτρονικά ή διαδικτυακά παιχνίδια;

Στην ενότητα αυτήν θα μας απασχολήσει η χρήση ηλεκτρονικών παιχνιδιών, που “κατεβαίνουν” από το Διαδίκτυο, τα διαδικτυακά, διαδραστικά παιχνίδια και η ενασχόληση με τυχερά παιχνίδια (τζόγος) μέσω του Διαδικτύου.

Τα παιδιά και οι νέοι συχνά υποκαθιστούν με αυτά τους παραδοσιακούς τρόπους ψυχαγωγίας και επικοινωνίας. Το γεγονός αυτό όμως μπορεί να προκαλέσει παρενέργειες στην αξιοποίηση του χρόνου, στις διαπροσωπικές τους σχέσεις, καθώς και στην γενικότερη ψυχοκοινωνική τους εξέλιξη. Συγκεκριμένα, τα προβλήματα που μπορεί να υπάρξουν από την χρήση των παιχνιδιών αυτών, είναι τα εξής:

α. Υπερβολική ενασχόληση. Μπορεί να επηρεαστούν αρνητικά η αξιοποίηση του χρόνου στην καθημερινότητα (πχ οι διατροφικές συνήθειες, οι ώρες του ύπνου κ.λπ.), η εκπαίδευση, η εργασία, οι διαπροσωπικές επαφές. Τα διαδραστικά παιχνίδια επιτρέπουν στους παίκτες να επικοινωνούν (να συνομιλούν, να συμμετέχουν σε εικονικές

του Δρα Ιωάννη Σιγάλα
παιδοψυχιάτρου

μάχες κ.λπ.) με άγνωστα άτομα, από όλο τον κόσμο. Στην περίπτωση αυτή χρειάζεται να λαμβάνονται οι προφυλάξεις που αναφέρθηκαν στην προηγούμενη ενότητα.

β. Ακατάλληλο περιεχόμενο, ειδικά για ανηλίκους. Μπορεί να υπάρχουν σκηνές έντονης βίας, σεξουαλικές ή τρομακτικές σκηνές ή να χρησιμοποιείται γλώσσα ακατάλληλη για παιδιά (π.χ. με χυδαίες εκφράσεις ή σεξουαλικές αναφορές).

Προκειμένου να βοηθούνται οι γονείς στην επιλογή κατάλληλων παιχνιδιών για την ηλικία των παιδιών τους, μπορούν να συμβουλευούνται τις ειδικές επεξηγηματικές ενδείξεις στην

συσκευασία των παιχνιδιών. Οι ενδείξεις αυτές καθορίζονται σύμφωνα με το σύστημα PEGI (Pan European Game Information – Πανευρωπαϊκό σύστημα πληροφοριών για τα παιχνίδια).

γ. Τυχερά παιχνίδια (τζόγος). Περιλαμβάνουν απλά στοιχήματα (ποδόσφαιρο, ιππόδρομος κ.λπ.), ρουλέτα, χαρτοπαίγνια, τάβλι κλπ. Υπάρχει μεγάλος εθισμού με όλες τις συνέπειες, που αυτός συνεπάγεται, καθώς και απώλειας χρημάτων, που μπορεί να κυμαίνεται από μικρά ποσά μέχρι ολόκληρες περιουσίες. Είναι πολύ εύκολο να παίξει κανείς τυχερά παιχνίδια στο Διαδίκτυο, αφού μπορεί άνετα να στοιχηματίζει από τον υπολογιστή του, ενώ συμμετέχει σε ομαδικά παιχνίδια (π.χ. πόκερ) σε ηλεκτρονικό χώρο πάντα διαθέσιμο, με άγνωστους συμπαίκτες. Παράλληλα υπάρχει κίνδυνος υποκλοπής των στοιχείων των πιστωτικών καρτών των παικτών και οικονομικής εκμετάλλευσής τους.

δ. Έκθεση σε διαφημιστικό υλικό. Συχνά υπάρχουν ενσωματωμένες (κρυμμένες) διαφημίσεις μέσα στα σύγχρονα ηλεκτρονικά παιχνίδια, ειδικά στα διαδικτυακά. Άλλοτε οι διαφημίσεις αποτελούν μέρος του περιεχομένου των παιχνιδιών, ώστε να μη διακρίνονται εύκολα από τα παιδιά.

15. Πώς μπορούμε να αντιμετωπίσουμε τους κινδύνους που προκύπτουν από την χρήση των ηλεκτρονικών παιχνιδιών;

Σαν γονείς μπορούμε να κάνουμε τα εξής:

α. Να αφιερώνουμε χρόνο παίζοντας με το παιδί μας τα ηλεκτρονικά του παιχνίδια και να του ζητούμε να μας εξηγήει την χρήση τους, εφόσον δεν την κατανοούμε οι ίδιοι. Έτσι θα έχουμε προσωπική αντίληψη για το περιβάλλον, την δομή και την λειτουργία των παιχνιδιών. Μπορούμε επίσης να αναζητήσουμε στο Διαδίκτυο πληροφορίες για την λειτουργία των ηλεκτρονικών παιχνιδιών.

β. Μετά από συζήτηση με τα παιδιά, μπορούμε να καθορίζουμε ποια παιχνίδια μπορούν να παίξουν, πόσο συχνά και για πόση ώρα κάθε φορά. Να τα ενθαρρύνουμε επίσης να κάνουν συχνά διαλείμματα στην διάρκεια του παιχνιδιού και να χαλαρώνουν.

γ. Να συμβουλευόμαστε το σύστημα PEGI (όπως αναφέρεται στην προηγούμενη παράγραφο) για τις αγορές

των ηλεκτρονικών παιχνιδιών. Το PEGI προσφέρει συμβουλές σχετικά με την καταλληλότητα ενός παιχνιδιού σε σχέση με την ηλικία του παιδιού.

δ. Να χρησιμοποιούμε τα εργαλεία γονεϊκού ελέγχου που παρέχει η πλειοψηφία των παιχνιδομηχανών για να ελέγχουμε τον χρόνο που παίζει το παιδί, καθώς και το περιεχόμενο των παιχνιδιών. Αυτό απαιτεί βέβαια εξοικείωση με την λειτουργία των μηχανών αυτών και με το Διαδίκτυο.

ε. Να εξηγούμε στα παιδιά μας τις διαφορές ανάμεσα στην διαφήμιση και σε άλλες πληροφορίες και για τον τρόπο παρουσίας των διαφημίσεων στο Διαδίκτυο (και ειδικά στο εικονικό περιβάλλον των διαδραστικών παιχνιδιών). Να καλλιεργήσουμε την κριτική τους σκέψη, έτσι ώστε να μπορούν να διαλέγουν προϊόντα που πραγματικά χρειάζονται και να μη παρασύρονται από διαφημίσεις.

στ. Να μάθουμε τα παιδιά μας να μη δίνουν προσωπικά

τον χρήστη (πχ για την οργανική ή ψυχική του υγεία, την επαγγελματική ή την κοινωνική του ζωή, την οικονομική του κατάσταση, τις σχολικές του επιδόσεις).

Ανήκει στην κατηγορία των συμπεριφορικών εθισμών, αποτελεί δηλαδή μια συμπεριφορά, την οποία ο χρήστης αδυνατεί ή δυσκολεύεται πολύ να ελέγξει.

Αντίστοιχη διαταραχή μπορεί να αφορά και την χρήση μη συνδεδεμένου ηλεκτρονικού υπολογιστή. Παρουσιάζεται με τρεις τουλάχιστον υπότυπους, την υπερβολική ενασχόληση με τυχερά παιχνίδια (τζόγο), την υπερβολική επίσκεψη σελίδων πορνογραφικού ή άλλου είδους σεξουαλικού περιεχομένου και την υπερβολική ενασχόληση με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και σελίδες κοινωνικής δικτύωσης.

Η διεθνής και ελληνική έρευνα έχει καταλήξει σε επιμέρους ορισμούς, που παρουσιάζουν λεπτομερέστερα το φαινόμενο της ελεγχόμενης και υπερβολικής χρήσης του Διαδικτύου:

α. Τυπική χρήση Διαδικτύου. Η καλοήθης χρήση είτε σε εργασιακό περιβάλλον είτε για λόγους αναψυχής.

β. Προβληματική χρήση Διαδικτύου, που αποτελεί αυτοσκοπό και προειδοποιεί για πιθανή κατάχρηση.

γ. Κατάχρηση Διαδικτύου. Μια δυσπροσαρμοστική, επαναλαμβανόμενη συμπεριφορά, που διαρκεί τουλάχιστον ένα χρόνο και βλάπτει σημαντικά την λειτουργικότητα του ατόμου.

Έχει τα εξής χαρακτηριστικά:

1) Αποτυχία να διεκπεραιωθούν σημαντικές ευθύνες στην εργασία, στο σχολείο ή στο σπίτι.

2) Προβλήματα στις κοινωνικές σχέσεις.

3) Αρνητικές σωματικές συνέπειες (π.χ. έλλειψη ύπνου, κακή σίτιση κ.λπ.).

4) προβλήματα με το νόμο.

δ. Εξάρτηση από το Διαδίκτυο. Πρόκειται για χρόνια, προοδευτικά επιδεινούμενη διαταραχή, που περιλαμβάνει την καταναγκαστική χρήση του Διαδικτύου παρά τις αρνητικές συνέπειες. Για να τεθεί η διάγνωση της εξάρτησης χρειάζεται να ισχύουν τουλάχιστον τρία από τα ακόλουθα κριτήρια για τουλάχιστον ένα χρόνο:

1) Ανάπτυξη ανοχής. Απαιτείται συνεχώς περισσότερος χρόνος σύνδεσης στο Διαδίκτυο προκειμένου να επιτυγχάνεται ο ίδιος βαθμός ικανοποίησης.

2) Συμπτώματα στέρησης (αγωνία, θυμός, κατάθλιψη και μια επιτακτική ανάγκη επανασύνδεσης).

3) Προοδευτική αύξηση του χρόνου σύνδεσης.

4) Ανεπιτυχείς προσπάθειες να ελεγχθεί ή να μειωθεί η χρήση.

5) Παραίτηση από σημαντικές κοινωνικές, επαγγελματικές ή ψυχαγωγικές δραστηριότητες.

6) Συνέχιση της χρήσης, έστω και αν το άτομο συνειδητοποιεί ότι παρουσιάζει επίμονα ψυχολογικά ή οργανικά προβλήματα που σχετίζονται με αυτήν.

ε. Εθισμός στο Διαδίκτυο. Πρόκειται για εξάρτηση επίμονη και μεγάλης βαρύτητας. Ο εθισμένος χρήστης χρησιμοποιεί το Διαδίκτυο σε τέτοιο βαθμό, ώστε η χρήση του να γίνεται επικίνδυνη για τον ίδιον ή για κοντινά του άτομα (πχ ακραία παραμέληση της υγείας του ή της υγείας των παιδιών του).

τους στοιχεία σε άγνωστους συμπαίκτες. Αυτό ισχύει κυρίως στα διαδραστικά παιχνίδια που παίζονται σε διαδικτυακές ομάδες, όπου οι συμπαίκτες αλληλεπιδρούν μεταξύ τους χωρίς να γνωρίζονται προσωπικά.

Τέλος αξίζει να τονίσουμε ότι, σαν γονείς, έχουμε καθήκον να εκπαιδεύουμε τα παιδιά μας να αναπτύσσουν στον “πραγματικό” (όχι μόνο στον εικονικό) κόσμο παραγωγικές, δημιουργικές, εκπαιδευτικές, ψυχαγωγικές δραστηριότητες, καθώς και να καλλιεργούμε την κοινωνικότητά τους μέσα από ανάπτυξη διαπροσωπικών σχέσεων.

Στην περίπτωση αυτή η προσωπικές μας προσπάθειες για ανάπτυξη δημιουργικών δραστηριοτήτων και καλλιέργεια ουσιαστικών διαπροσωπικών σχέσεων, θα αποτελούν σημαντικό υπόδειγμα ζωής για τα παιδιά μας.

16. Τι εννοούμε με τον όρο “εθισμός στο Διαδίκτυο”;

Ο όρος “εθισμός στο Διαδίκτυο” αφορά γενικά την υπερβολική χρήση – κατάχρηση – του Διαδικτύου, η οποία μπορεί να αποδειχτεί με πολλούς τρόπους επιβλαβής για

17. Πόσο συχνός είναι ο εθισμός στο Διαδίκτυο και ποιους αφορά;

Οι πλέον έγκυρες έρευνες για την συχνότητα του εθισμού στο Διαδίκτυο έχουν γίνει στην Νότιο Κορέα, όπου βρέθηκε ότι το 2,1 % των παιδιών 6 – 19 ετών πάσχουν από την διαταραχή, ενώ ένα πολύ μεγαλύτερο ποσοστό εφήβων (12 %) βρίσκονται σε κίνδυνο.

Στην Κίνα πρόσφατα αναφέρθηκε ότι ένα ποσοστό 13,7 % των εφήβων πληρούν τα κριτήρια της διαταραχής εθισμού στο Διαδίκτυο.

Παραδόξως δεν υπάρχουν αντίστοιχα σαφή στοιχεία από τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. Στην Ελλάδα έχουν διεξαχθεί ορισμένες πολύ αξιόπιστες έρευνες από μέλη της Ελληνικής Εταιρείας Μελέτης της Διαταραχής Εθισμού στο Διαδίκτυο.

Έτσι σε αντιπροσωπευτικό δείγμα 2200 εφήβων μαθητών ηλικίας 13–18 ετών από τη Θεσσαλία (2006), εθισμός στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές παρατηρήθηκε σε ποσοστό 7,7% μεταξύ των παιδιών (κυρίως αγοριών), που χρησιμοποιούσαν ηλεκτρονικό υπολογιστή, ενώ αντίστοιχες μελέτες στην νήσο Κω (2008, 2010) έδειξαν ποσοστό 11%. Πρόσφατη διεθνής ανασκόπηση υπολογίζει ότι σε όλο τον κόσμο το ποσοστό εθισμού βρίσκεται γύρω στο 4,6 % στον μαθητικό πληθυσμό, μπορεί να φθάνει το 13 – 18,4% σε φοιτητές, ενώ στον γενικό πληθυσμό οι αντίστοιχες τιμές είναι 6 – 15%.

Την διαταραχή μπορεί να παρουσιάσουν άτομα κάθε ηλικίας και των δύο φύλλων. Αναφέρεται ότι τα παιδιά και οι έφηβοι εθίζονται περισσότερο σε διαδικτυακά παιχνίδια, οι ενήλικοι άνδρες στην αναζήτηση σελίδων με πορνογραφικό περιεχόμενο και σε τυχερά παιχνίδια, ενώ οι ηλικιωμένοι και οι γυναίκες εθίζονται συχνότερα στην ενασχόληση με σελίδες κοινωνικής δικτύωσης. Φαίνεται ότι οι φοιτητές αποτελούν την ομάδα με τον μεγαλύτερο κίνδυνο εθισμού στο Διαδίκτυο, αφενός γιατί δεν τους ασκείται γονική επιτήρηση και αφετέρου επειδή ενθαρρύνονται ιδιαίτερα για τη χρήση του, μέσω του εκπαιδευτικού προγράμματος σπουδών.

Παράγοντες, που σχετίζονται με μεγαλύτερη πιθανότητα ανάπτυξης της διαταραχής, είναι η καταθλιπτική διάθεση, η ενδοστρέφεια και η δυσκολία στην ανάπτυξη κοινωνικών σχέσεων, το σύνδρομο υπερκινητικότητας και διάσπασης προσοχής, ενώ για τους ανηλικούς σημαντικό επιβαρυντικό ρόλο παίζουν και οι δυσλειτουργικές ενδοοικογενειακές σχέσεις.

18. Ποια είναι τα συμπτώματα της διαταραχής εθισμού στο Διαδίκτυο;

Τα συμπτώματα της διαταραχής είναι τα εξής:

α. Ο χρήστης αισθάνεται καλά (ευχαρίστηση, ικανοποίηση, ανακούφιση) όταν χρησιμοποιεί το Διαδίκτυο.

β. Προκειμένου να συνεχίσει να αισθάνεται το ίδιο καλά χρειάζεται να αυξάνει σταδιακά τον χρόνο και την συχνότητα της χρήσης.

γ. Αισθάνεται δυσφορία, συχνά έντονη με θυμό, άγχος, κατάθλιψη, όταν δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει το Διαδίκτυο.

δ. Ο χρήστης δεν κατορθώνει να ελαττώσει μόνος του την χρήση.

ε. Η συμπεριφορά αυτή κυριαρχεί στην σκέψη του χρήστη. Όταν δεν είναι συνδεδεμένος νοσταλγεί με λαχτάρα το Διαδίκτυο.

στ. Ο χρήστης καταναλώνει σημαντικούς προσωπικούς πόρους στην ενασχόληση με το Διαδίκτυο (χρήματα, χρόνο κλπ), ενώ παραμελεί σημαντικά άλλες ουσιαστικές πλευρές της ζωής του (κοινωνικές σχέσεις, επάγγελμα, σπουδές

κλπ.). Επιπλέον η δραστηριότητα αυτή φέρνει τον χρήστη σε σύγκρουση με άλλα άτομα σημαντικά για αυτόν, πχ μέλη της οικογένειάς του.

Προκειμένου να ανιχνεύσει κανείς μόνος του σημάδια υπερβολικής χρήσης του Διαδικτύου, μπορεί να απαντήσει τα πιο κάτω ερωτήματα, που βρίσκονται στην ιστοσελίδα της Συμβουλευτικής Υπηρεσίας φοιτητών προς αντιμετώπιση της παθολογικής χρήσης Η/Υ και Διαδικτύου (<http://www.med.auth.gr/activities/student-piu/>):

α. Αισθάνεσαι να σε απασχολεί συνεχώς η χρήση του Η/Υ ή του Διαδικτύου (π.χ. σκέφτεσαι τι έκανες τη προηγούμενη φορά ή ανυπομονείς για την επόμενη);

β. Μένεις περισσότερο χρόνο στον Η/Υ ή στο Διαδίκτυο από ότι σχεδιάζεις;

γ. Χρησιμοποιείς τον Η/Υ ή το Διαδίκτυο σαν μέσο διαφυγής από τα προβλήματα σου ή σαν τρόπο ανακούφισης από άγχος ή θλίψη;

δ. Νιώθεις άσχημα αν προσπαθήσεις να περιορίσεις τη χρήση Η/Υ ή Διαδικτύου ή αν δεν μπορείς να τα χρησιμοποιήσεις;

ε. Χρειάζεται να χρησιμοποιήσεις περισσότερη ώρα τον Η/Υ ή το διαδίκτυο ώστε να σου φέρουν ανακούφιση;

στ. Η χρήση Η/Υ ή Διαδικτύου έχει αρνητικές συνέπειες για τις σπουδές σου;

ζ. Οι φίλοι σου παραπονούνται ότι δεν σε βλέπουν πλέον; Είναι οι περισσότεροι σου φίλοι αποκλειστικά διαδικτυακοί;

19. Πώς μπορούμε να βοηθήσουμε τα παιδιά μας να αποφύγουν την κατάχρηση και τον εθισμό στο Διαδίκτυο;

Σαν γονείς μπορούμε να κάνουμε τα εξής:

α. Να αναπτύσσουμε ουσιαστική επικοινωνία μέσα στην οικογένεια, τόσο με τα παιδιά μας, όσο και μεταξύ μας.

β. Να ενθαρρύνουμε στα παιδιά μας την δημιουργικότητα, την φαντασία, την ανάπτυξη ουσιαστικών φιλικών και άλλων διαπροσωπικών σχέσεων, την συμμετοχή σε αθλητικές και άλλες ομαδικές δραστηριότητες. Στην περίπτωση αυτή το προσωπικό μας παράδειγμα θα είναι ιδιαίτερα σημαντικό γι' αυτά.

γ. Να αποκτήσουμε οι ίδιοι εξοικείωση με την χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών και του Διαδικτύου. Έτσι θα μπορούμε να ενημερώσουμε με πειστικό τρόπο τα παιδιά μας για την χρησιμότητά του, αλλά και για τους κινδύνους από την χρήση του.

δ. Να θέτουμε εξ αρχής σαφή όρια για την χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών από τα παιδιά μας και να ελέγχουμε την τήρησή τους. Το ίδιο χρειάζεται να κάνουμε και στον εαυτό μας.

ε. Αν διαπιστώσουμε σημεία υπερβολικής ενασχόλησης των παιδιών μας με τον ηλεκτρονικό υπολογιστή ή το Διαδίκτυο, μπορούμε να αποταθούμε σε ειδικές συμβουλευτικές υπηρεσίες ή ειδικούς προκειμένου να ζητήσουμε περαιτέρω βοήθεια (π.χ. μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε το τηλέφωνο χωρίς χρέωση 800 11 800 15).

20. Πηγές για περαιτέρω μελέτη:

α. <http://en.wikipedia.org/wiki/Internet>

β. <http://www.pegi.info/gr/>

γ. <http://www.saferinternet.gr/index.php>

δ. <http://www.hasiad.gr/>

ε. <http://www.med.auth.gr/activities/student-piu/>

στ. <http://ajp.psychiatryonline.org/article.aspx?articleID=99602>

ζ. <http://www.psych.gr/documents/psychiatry/19.1-GR-2008-52.pdf>

ΒΑΛΚΑΝΙΑ (Σωστό ή λάθος;)

Το όνομα Βαλκάνια είναι λάθος. Η λέξη είναι τουρκική και σημαίνει «βουνό» και χρησιμοποιήθηκε στην αρχή για να δηλώσει την οροσειρά του Αίμου. Είναι σαν την ονομασία «Βυζάντιο» που δόθηκε στη Χριστιανική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία ή Ρωμανία, εκατό μόλις χρόνια μετά την πτώση της Κωνσταντινούπολης, από τον Ιερώνυμο Βολφ. Βυζάντιο ονομαζόταν η αρχαία μικρή πολίχνη, αποικία των Μεγαρέων, που έλαβε το όνομα από τον Βύζαντα τον Μεγαρέα, που στη θέση της κτίσθηκε η Κωνσταντινούπολη.

Η ίδια πλαστογραφία συνέβη και με την ονομασία Βαλκάνια. Η αρχική ονομασία ήταν Χερσόνησος του Αίμου, αργότερα ονομάστηκε Ιλλυρία, στη συνέχεια Ρωμελία, Ρούμελη (γη των Ρωμαίων) και τον 19ο αιώνα Βαλκάνια.

Σύμφωνα με τον ιστοριοδίφη Αναστάσιο Φιλιππίδη τα τελευταία χρόνια η πολιτική σημασία της επιλογής των γεωγραφικών και εθνικών ονομάτων γίνεται από όλους αντιληπτή. Απόδειξη είναι η διεκδίκηση του ονόματος της Μακεδονίας από τον βόρειο γείτονά μας. Μετά την αποτίναξη της αποικιοκρατίας πολλές χώρες άλλαξαν το όνομα που τους είχε επιβληθεί από τους δυτικοευρωπαίους δυνάστες τους. Η Κεϋλάνη έγινε Σρι Λάνκα, η Χρυσή Ακτή έγινε Γκάνα, η Βόρεια Ροδεσία Ζιμπάμπουε κτλ.

Η ονομασία Βαλκάνια και Βαλκανική χερσόνησος σχετίζεται με την τουρκική κατάληψη. Είναι λέξη τουρκική, σημαίνει βουνό και δηλώνει τη οροσειρά του Αίμου στη Βουλγαρία. Αργότερα το 1808 ο Γερμανός August Zeune επινόησε την ονομασία «Βαλκανική Χερσόνησος» αντικαθιστώντας τις παλιές ονομασίες «Χερσόνησος του Αίμου» ή «Ελληνική Χερσόνησος».

Παλαιότερα από τον 4ο μ.Χ. αιώνα, η περιοχή (πλην της Θράκης) αποτελούσε την «υπαρχία του Ιλλυρικού», με πρωτεύουσα το Σίρμιο κι αργότερα τη Θεσσαλονίκη.

Ο ιδρυτής της σύγχρονης Γεωγραφικής Επιστήμης, Καρλ Ρίττερ, στο 22 τόμων έργο του (μεταξύ 1818 και 1852), την αποδίδει ως «Ελληνική Χερσόνησο». Σε ένα άλλο διάσημο περιηγητικό βιβλίο του 1866 η περιοχή αναφέρεται ως «Ευρωπαϊκή Τουρκία» ή ως «Οι λαοί της Τουρκίας», στο δε βιβλίο «Οι λαοί της Τουρκίας», γραμμένο από τη γυναίκα ενός Βρετανού προξένου, το 1878, η λέξη «Βαλκάνια» αναφέρεται αποκλειστικά στην οροσειρά.

Τον 19ο αιώνα το ευρωπαϊκό τμήμα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας ονομαζόταν «Ρουμελία» (Γη των Ρωμιών) και όπως γράφει ο Mazower στο βιβλίο του «The Balkans»: Πριν 200 χρόνια τα Βαλκάνια δεν είχαν ακόμη δημιουργηθεί... Οι Οθωμανοί διοικούσαν τη «Ρούμελη» και όχι τα «Βαλκάνια».

Δηλαδή όταν ολοκληρώθηκε η Οθωμανική εξάπλωση, τον 16ο αιώνα, στην Ευρώπη υπήρχε το «εγιαλέτι της Ρούμελης» και στη Μικρά Ασία το «εγιαλέτι της Ανατολίας». Στον Mazower βρίσκουμε χάρτη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας του 1550 που παρουσιάζει τη «Ρούμελη» στη θέση που αποκαλούμε σήμερα «Βαλκάνια», ο δε Τούρκος περιηγητής Εβλιγιά Τσελεμπή που πήγε στην Αχρίδα το 1670 γράφει: «Όλοι οι άνθρωποι εδώ μιλούν βουλγαρικά και ρωμαϊκά, διότι εδώ είναι Ρουμελία».

Και μπορεί οι διοικητικές διαιρέσεις να άλλαζαν κατά καιρούς, αλλά ο όρος «Ρουμελία» χρησιμοποιούνταν διεθνώς μέχρι τους Βαλκανικούς πολέμους (1912-1913) και αφορούσε τη Βουλγαρία, τη Θράκη, την Μακεδονία και τα Σκόπια.

της Δέσποινας Χίντζογλου - Αμασλίδου
γιατρού,
μέλος της Ε.Λ.Β.Ε.

Μάλιστα την εποχή που το Συνέδριο του Βερολίνου (1878) αποφάσισε τη δημιουργία ενός νέου κράτους στο ανατολικό κομμάτι της Ρουμελίας, αυτό ονομάστηκε «Ανατολική Ρωμυλία».

Στο δεύτερο μισό του 19ου αιώνα το όνομα «Ρουμελία», δεν ήταν ορθό (για τις Μεγάλες Δυνάμεις) γιατί θύμιζε ότι οι κάτοικοι της περιοχής αυτής, που κάποτε κατείχαν οι Οθωμανοί, ήταν Ρωμιοί κι η χώρα τους κάποτε ονομαζόταν Ρωμανία. Αποσύρθηκε λοιπόν σταδιακά και επιβλήθηκε το όνομα «Βαλκάνια». Δηλαδή συνέβη ακριβώς το ίδιο με το όνομα «Βυζάντιο», με το οποίο μετονομάστηκε η Ανατολική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία-Ρωμανία, μετά την Άλωση της Πόλης.

Οι λόγοι ήταν προφανείς. Έπρεπε να αποκοπούν οι κάτοικοι της Ρουμελίας από το ένδοξο παρελθόν της αυτοκρατορίας τους, για να παραιτηθούν από

κάθε ιδέα ανασύστασής του.

Κατά τη διάρκεια λοιπόν του 19ου και 20ου αιώνα καθιερώθηκε η ονομασία «Βαλκάνια» με έντονα αρνητικούς υπαινιγμούς (όπως ακριβώς κι ο όρος «Βυζάντιο»). Δηλαδή τα Βαλκάνια ταυτίστηκαν με την υπανάπτυξη και τη βία, δηλαδή το αντίθετο της Δύσης κι αυτό μας θυμίζει τον χαρακτηρισμό του Γίββωνα για το Βυζάντιο... που ήταν κατά τη γνώμη του «ο θρίαμβος της θρησκείας και της βαρβαρότητας».

Με την ιμπεριαλιστική ματιά της Δύσης του 19ου αιώνα, ο πλανήτης είχε μοιραστεί ανάμεσα σε έθνη προορισμένα να κυβερνούν και έθνη προορισμένα να κυβερνώνται. Τα Βαλκάνια κι η Μέση Ανατολή ανήκαν στα δεύτερα. Μάλιστα στα κράτη των Βαλκανίων, όταν απέκτησαν την ανεξαρτησία τους, επιβλήθηκαν ξένοι ηγεμόνες, Γερμανοί, όπως στην Ελλάδα, τη Ρουμανία, τη Βουλγαρία και αργότερα την Αλβανία (εξαιρείται η Σερβία).

Το ότι η ονομασία «Βαλκάνια» έγινε αποδεκτή από τις βαλκανικές χώρες ίσως οφείλεται στη «διανοητική αιχμαλωσία» που συνήθως παρατηρείται στις αποικιοκρατούμενες χώρες.

Όμως το ίδρυμα «Μελετών Χερσονήσου του Αίμου» εκδίδει την επιθεώρηση «Balkan Studies» και αντίστοιχα ο όρος «Βυζάντιο» γίνεται αποδεκτός από όλους εμάς, αλλά κι από το Υπουργείο Παιδείας.

Τελευταία ωστόσο παρατηρούνται αντιδράσεις στο εξωτερικό, και αντικαθίσταται η ονομασία «Βαλκάνια» με την «Νοτιοανατολική Ευρώπη» και αντίστοιχα πολλές ακαδημαϊκές μελέτες στις Η.Π.Α., τη Μεγάλη Βρετανία και την Αυστρία, αναθεωρούν και τον όρο «Βυζάντιο», διότι κατευθύνει τη σκέψη μας σε αρνητικά σχόλια, ενώ στην ουσία επρόκειτο για έναν από τους σημαντικότερους πολιτισμούς.

Εξάλλου εάν κάποιος αναλύσει τις Σταυροφορίες και τα κίνητρά τους, θα καταλάβει 1) ότι η Ρωμανία ήταν το πρώτο θύμα της επεκτατικότητας της Δύσης και 2) ότι το κίνητρο της δυσφήμισης της Ρωμανίας δεν ήταν άλλο από την προσπάθεια απενοχοποίησης των Σταυροφοριών, όπως λέει ο John Julius Norwich και άλλοι ιστορικοί και ερευνητές.

Ήρθε η ώρα λοιπόν να απαλλάξουμε την Ανατολική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία από τα στερεότυπα με τα οποία τη δυσφήμιζε η ιμπεριαλιστική Δύση.

Πηγές:

Romfea.gr (Μητροπολίτης Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου Ιεροθέου), Βυζάντιο (John Julius Norwich), Αναστάσιος Φιλιππίδης, Bachelor of Arts, Yale University, Master of Arts, Georgetown University.

ΤΟ ΚΑΚΟ ΜΑΝΤΑΤΟ

Αρχές του 1945. Οι Γερμανοί είχαν φύγει. Οι πληγές, όμως, από την τετράχρονη κατοχή της χώρας πολλές. Και ο απόηχος των Δεκεμβριανών, επίσης, έφερνε στην οικογένεια μεγάλη ανησυχία. Δεν ήξεραν πού βρίσκεται ο Παναγιώτης, ο μεγάλος γιος, αν ζούσε ή αν χάθηκε στη Μ. Ανατολή. Αν έλαβε μέρος στα γεγονότα της Αθήνας. Είχαν καιρό να μάθουν νέα του.

Στο μεταξύ η υπόλοιπη οικογένεια, μετά την επιστροφή τους από το Καμίνι, ζούσε στο βακούφικο, που τους φιλοξενούσε, αφού το σπίτι τους είχε καεί το καλοκαίρι του 1943 στα αντίποινα των Γερμανών για τις απώλειές τους στη μάχη του Σαρανταπόρου, η οποία έγινε στις 21 Ιουνίου του ίδιου έτους.

Ήταν ένα σκοτεινό παραλληλεπίπεδο κτίριο χωρισμένο, με τοίχια ύψους ενός μέτρου περίπου, σε μικρά διαμερισμάτια, που στα χρόνια της τουρκοκρατίας το χρησιμοποιούσαν για την αποθήκευση των αγροτικών προϊόντων, τα οποία προορίζονταν για τον μπέη της περιοχής, ως φόρος υποτέλειας.

Το Μάρτιο, μετά τη συμφωνία της Βάρκιζας (12 Φεβρουαρίου 1945) και τον αφοπλισμό του ΕΛΑΣ, γύρισαν ο Κώστας με τον Θανάση. Δεν βρήκαν τον Παναγιώτη ούτε τον πατέρα. Ο πατέρας είχε πεθάνει στο λυκαυγές του νέου χρόνου με τον καημό των τριών παλικαριών του, που δεν γνώριζε τίποτα για την τύχη τους.

Τις τελευταίες μέρες ήταν καταβεβλημένος. Η στενοχώρια για τους γιους του τον είχε τσακίσει. Ιδιαίτερα για τον Παναγιώτη. Καιρό είχαν να πάρουν γράμμα του. Η αλληλογραφία ήταν πολύ δύσκολη και, όσο καιρό πολεμούσε στη Μέση Ανατολή, γίνονταν μέσω του συμφοιτητή και αδελφικού φίλου του στην Αθήνα, του Γιάννη Πρινόπουλου. Ο Γιάννης λάβαινε επιστολές από τη Μ. Ανατολή και έγραφε στην οικογένεια του φίλου του εσωκλείοντας και το γράμμα του Παναγιώτη, για να χαρούν οι δικοί του και να παίρνουν δύναμη να αντέχουν τα δεινά και τις κακουχίες.

Το τελευταίο γράμμα, συνταγμένο στο Κάιρο με ημερομηνία 12-10-1944, έφτασε στο Λυκούδι τον Δεκέμβριο, αφού έκανε την απαραίτητη στάση στην Αθήνα. Έγραφε μεταξύ άλλων: «Φίλε Γιάννη, έλαβα άλλα επτά τραύματα, όμως τώρα είμαι καλά». Τούτα τα «άλλα επτά» τραύματα στόχευαν και σημάδεψαν κατευθείαν την καρδιά του πατέρα. Είχε ιδιαίτερη αδυναμία στον πρωτότοκο, γιατί τους στήριζε όλους.

-«Πλάτανος να ήσουν, γιε μου, θα έπεφτες με επτά τσεκουριές. Πώς έμεινες όρθιος με επτά λαβωματιές;» Δεν το χωρούσε το μυαλό του. Πήρε και φιλούσε το γράμμα από το Κάιρο. Το τελευταίο σημάδι ζωής του αγαπημένου γιου. Και σαν να σάλεψε ο νους του, έκοβε το μαλακωμένο από τα δάκρυα επιστολόχαρτο, το έκανε μπαλάκια και το κατάπινε. Την επομένη άφησε την τελευταία του πνοή στην αγκαλιά της γυναίκας του, παίρνοντας μαζί του το γράμμα του αγαπημένου γιου!

Από καιρό ήταν ανήσυχος για τον Παναγιώτη. Και εκείνο το όνειρο που είχε δει! Τόσο ζωντανό και σημαδιακό! Πάνω σε τεντωμένο σκοινί, που οι άκρες του ήταν η μία στη Μαυροράχη και η άλλη στον Ουφανό και ανάμεσά τους το ποτάμι, περπατούσαν τρία δικά του κριάρια. Κάτω γκρεμός. Οι χωριανοί κοιτούσαν και θαύμαζαν το θέαμα. Και τότε το πρώτο, το μορφότερο, το γκεσέμι έπεσε και τσακίστηκε!

Έδωσε στο όνειρο την προφανή ερμηνεία: τα τρία κριάρια, που ακροβατούσαν στο τεντωμένο σκοινί, ήταν τα τρία παλικάρια του στον πόλεμο. Και το γκεσέμι ήταν ο Παναγιώτης του, το καμάρι του! Ίσως ήταν τη μέρα που τα θανατηφόρα βόλια έκοψαν το νήμα της ζωής του. Από τότε συχνά-πυκνά τον άκουγαν να αναστενάζει: «Πάει ο Παναγιώτης μου!» έλεγε.

Πέθανε στις 29-12-1944 και ενταφιάστηκε στο κατοχικό

της Γεωργίας
Δημουλά
φιλόλογου

κοιμητήρι του χωριού έξω από την εκκλησία. Δεν πρόλαβε την επίσημη ανακοίνωση του θανάτου του Παναγιώτη. Αυτή ήρθε αργότερα, όταν μαζεύτηκαν και οι υπόλοιποι, ίσως για να στηρίξουν ο ένας τον άλλο.

Την επιστολή από στρατιωτική υπηρεσία την παρέλαβε ο δάσκαλος του χωριού, ο Παπανικολάου. Ένωσε ότι το περιεχόμενο δεν ήταν για καλό, γι' αυτό πήρε παράμερα τον Κώστα και μαζί άνοιξαν το γράμμα. Τους ενημέρωνε ότι ο υπολοχαγός Δημουλάς Παναγιώτης έπεσε στη μάχη του Μούδρου στις 16 Οκτωβρίου 1944 συμμετέχοντας στις επιχειρήσεις του Ιερού Λόχου στη νήσο Λήμνο μετά από πολλαπλά τραύματα που έλαβε.

Άχρωμος, δίχως να πει λέξη έφτασε στο σπίτι.

Ήταν μόνες οι γυναίκες της οικογένειας. Η μάνα και οι δύο αδελφές του. Τράβηξε τη μεγάλη, τη Γεωργία, παράμερα και της είπε το κακό μαντάτο. Της το είπε μονοκοπανιάς, με μια ανάσα. «Χάθηκε ο Παναγιώτης», βγήκαν πνιχτά τα λόγια του, και έφυγε τρέχοντας σαν κυνηγημένος. Δε γύρισε να κοιτάξει στιγμή πίσω του. Μήτε να δει μήτε να ακούσει. Είχε φτάσει στον πλάτανο, κάπου πεντακόσια μέτρα μακριά, ώσπου να μπει η Γεωργία μέσα. Είχαν κολλήσει και εκείνης τα πόδια καταγής, δεν μπορούσε να τα σύρει. Πώς να πεις στη μάνα ότι χάθηκε το παλικάρι της; Είναι τα πόδια βαριά σαν σίδερο, όταν έχεις κακές ειδήσεις να μεταφέρεις.

Βγήκε η μάνα στο ξώθυρο. Ψυχανεμίστηκε τη συμφορά, κατάλαβε. Και έβγαλε από τη δύσκολη θέση και τη Γεωργία, που έψαχνε τρόπο και λέξεις να της το ανακοινώσει! Και έφτασε στα αφτιά του Κωσταντή η οίμωγή, ο θρήνος και ο οδυρμός. Και έφευγε ακόμα, έφευγε σαν κυνηγημένος. Πόσα να αντέξει η ψυχή; Όση ψυχή τους είχε απομείνει από όσα είδαν και έπαθαν!

Πολύ αργότερα έμαθαν τις συνθήκες θανάτου του. Έπεσε από το καμπαναριό του ναού της Ευαγγελίστριας, όπου είχε ανεβεί να εποπτεύσει την αναχώρηση των Γερμανών και να σημάνει τις καμπάνες της απελευθέρωσης. Τόσο μόνο πρόλαβε να χαρεί τη λευτεριά, που για αυτήν ξόδεψε τη ζωή του. Συντριπτικό τραύμα αριστερής κνήμης, τέσσερα τραύματα δεξιού μηρού, τέσσερα τραύματα αριστερού βραχίονος, τέσσερα τραύματα αριστερού υποχονδρίου και τραύμα καρδιακής χώρας ανέφερε η ιατρική γνωμάτευση που συνόδευε το πιστοποιητικό του θανάτου του. Τον γάζωσαν στην κυριολεξία. Πέθανε από ακατάσχετη αιμορραγία. Ωστόσο πρόλαβε να καταθέσει τις τελευταίες του επιθυμίες: να φροντίσουν να στείλουν τα πράγματά του στην οικογένειά του.

- «Είναι φτωχοί, τα έχουν ανάγκη», τους είπε. Έδωσε ονόματα και διεύθυνση. Και έτσι έγινε.

Ήλθαν τα ρούχα και ντύθηκαν τα αδέρφια του, παπούτσια και υποδήθηκαν. Ήλθε το ημερολόγιο που κρατούσε στο Αλβανικό μέτωπο και πολλές φωτογραφίες από όλες τις φάσεις της ζωής του. Από αυτές λίγες γλίτωσαν από την αλλόφρονα μανία εισβολέων, που καταπατώντας το ιερό άσυλο του σπιτιού λεηλάτησαν και ποδοπάτησαν ό,τι βρήκαν μπροστά τους, αφού δεν βρήκαν τον Θανάση που κυνηγούσαν.

Μια φωτογραφία, με τη στολή του Ιερολοχίτη, από αυτές που σώθηκαν, ήταν πάντα στον κόρφο της μάνας, που την έδειχνε στους χωροφύλακες και γλίτωνε τα άλλα παιδιά της από περιπέτειες στα σκληρά χρόνια που ακολούθησαν, τα χρόνια του εμφυλίου. Προστάτης της οικογένειας στη ζωή, προστάτης και μετά το θάνατό του!

Και όταν η μάνα έμενε μόνη της, έβγαζε τη φωτογραφία και τη γέμιζε φιλία και δάκρυα.

-«Είπες πως θα 'ρθεις να με βρεις, μα γέρασε η καρδιά μου...». Δεν μπορούσε να φανταστεί πως χρωστούσε και άλλα παιδιά στο χάρο. Το γραμμάτιο μαζί του δεν είχε εξοφληθεί ακόμα...

ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Η αγάπη έχει αποτελέσει αντικείμενο βαθιάς φιλοσοφικής, θρησκευτικής και πρακτικής διερεύνησης από την αρχαιότητα έως σήμερα, καθώς αγγίζει όλες τις πτυχές της ανθρώπινης ύπαρξης.

Ο Πλάτωνας την ορίζει ως μια πνευματική πορεία από τη φυσική έλξη προς τη θεϊκή σοφία, βλέποντάς την ως μέσο για τη γνώση και την αλήθεια. Η ψυχή, μέσω της έλξης για την αισθητή ομορφιά, ανυψώνεται προς το ιδεατό και το αιώνιο.

Είναι πορεία προς την αλήθεια, που οδηγεί πέρα από την υλική πραγματικότητα, αναδεικνύοντας τη σύνδεση της αγάπης με την πνευματική ανύψωση και την καθολική αρμονία

Σύγχρονοι φιλόσοφοι, όπως ο Έριχ Φρομ, περιγράφουν την αγάπη ως τέχνη που απαιτεί γνώση, υπευθυνότητα και αμοιβαία φροντίδα. Ταυτόχρονα, πιο πρακτικές θεωρήσεις, όπως η «θεωρία της προσκόλλησης» (John Bowlby), βλέπουν την αγάπη ως βασικό στοιχείο για τη συναισθηματική και ψυχολογική ανάπτυξη, αναγνωρίζοντας τη σημασία της στη δημιουργία δεσμών. Οι υπαρξιστικές προσεγγίσεις, από την άλλη, την εξετάζουν ως πράξη ελευθερίας που εμπεριέχει όμως και τον κίνδυνο της υποδούλωσης.

Στη Χριστιανική διδασκαλία, η αγάπη δεν είναι μόνο ένα πνευματικό ταξίδι προς την αλήθεια, αλλά και η υπέρβαση του εγωισμού, μέσω της θυσίας και της προσφοράς προς τον συνάνθρωπο. Στις Χριστιανικές διδαχές, η αγάπη παρουσιάζεται ως ανώτερη αρετή. Η αγάπη γίνεται «δρόμος» που ενώνει τον άνθρωπο με τον Θεό και τους άλλους ανθρώπους. Είναι η αρετή που ξεπερνά τον εγωισμό και τα πάθη και δημιουργεί μια ζωή γεμάτη νόημα. Αυτή η υπέρβαση δεν περιορίζεται στο θρησκευτικό ή φιλοσοφικό πεδίο· αποκαλύπτεται και στις μικρές, καθημερινές στιγμές όπου η αγάπη μας καλεί να δράσουμε με αλtruισμό, να υποστηρίξουμε τον άλλον και να δώσουμε, χωρίς να περιμένουμε αντάλλαγμα.

Πέρα, όμως, από τις φιλοσοφικές και θρησκευτικές πτυχές, η αγάπη συνδέεται με την καθημερινότητα και τις ανθρώπινες σχέσεις, προσφέροντας νόημα και ισορροπία. Είτε ως πράξη ανιδιοτέλειας, είτε ως σύνδεση που ενισχύει την ατομική και συλλογική ευημερία, η αγάπη παραμένει το πιο καθολικό και πολυδιάστατο συναισθημα που διαμορφώνει την ανθρώπινη εμπειρία.

Ταυτόχρονα, η αγάπη είναι μια συνειδητή επιλογή, που απαιτεί όχι μόνο γνώση και υπευθυνότητα, αλλά και συνεχή αφοσίωση και αυτοέλεγχο.

Η αγάπη δεν είναι μια αόριστη, παθητική δύναμη που μας συμβαίνει, αλλά μια ενεργή απόφαση που πρέπει να επιβεβαιώνεται καθημερινά.

Ο Έριχ Φρομ («Η Τέχνη της Αγάπης») την περιγράφει ως τέχνη, που προϋποθέτει φροντίδα, δέσμευση και κατανόηση. Αυτή η τέχνη δεν είναι εύκολη· χρειάζεται συνέπεια, υπομονή και την ικανότητα να ελέγχουμε τις παρορμήσεις μας, προκειμένου να μην αφήσουμε τον εγωισμό μας να επηρεάσει αρνητικά τη σχέση.

Η αληθινή αγάπη απαιτεί από εμάς αφοσίωση, καλλιέργεια της ενσυναίσθησης και υπομονή, ακόμη και σε στιγμές

της **Ειρήνης Κτενίδου**
Εκπ/κου
Ειδικής Αγωγής

δυσκολίας ή απογοήτευσης.

Ένα από τα κεντρικά χαρακτηριστικά της αληθινής αγάπης είναι η ελευθερία. Όταν αγαπάμε κάποιον, δεν τον περιορίζουμε με εγωιστικές απαιτήσεις ή προσδοκίες που βαραίνουν. Αντίθετα, τον αφήνουμε ελεύθερο να ζήσει και να εξελιχθεί, ακόμα κι αν αυτό σημαίνει ότι οι δρόμοι μας μπορεί να αποκλίνουν.

Η αγάπη δεν είναι αλυσίδα, αλλά μια δύναμη που εμπνέει και στηρίζει.

Οι υπαρξιστές, όπως ο Σαρτρ, τονίζουν τη σημασία αυτής της ελευθερίας, υπογραμμίζοντας ότι η αγάπη δεν μπορεί να βασίζεται στην κτητικότητα, αλλά στη συνειδητή αποδοχή της ανεξαρτησίας του άλλου.

Η αγάπη, λοιπόν, είναι τόσο υπερβατική, καθώς μας καλεί να ξεπεράσουμε τα όρια του εαυτού μας, όσο και συνειδητή επιλογή, καθώς απαιτεί ενεργή δέσμευση και καθημερινή προσπάθεια για την πραγματοποίησή της. Στην υπερβατική της διάσταση, η αγάπη μας καλεί να συνδεθούμε με κάτι μεγαλύτερο – το ιδεατό, το θείο ή την αρμονία του κόσμου. Κυρίως, όμως, αυτή η υπερβατικότητα πραγματώνεται μέσα από την υπέρβαση του εγωισμού. Η αγάπη απαιτεί να δούμε πέρα από τις ατομικές μας ανάγκες κι επιθυμίες, να αναγνωρίσουμε την αξία του άλλου και να προσφέρουμε χωρίς αντάλλαγμα.

Η υπερβατικότητα της αγάπης δεν περιορίζεται σε θεωρητικά ή πνευματικά επίπεδα. Εκδηλώνεται και στις καθημερινές μας πράξεις, όταν επιλέγουμε να προσφέρουμε χωρίς αντάλλαγμα, να συγχωρούμε και να φροντίζουμε τον άλλον με σεβασμό. Αυτή η συνειδητή επιλογή ενσωματώνει την υπερβατική διάσταση της αγάπης, μετατρέποντας την σε πράξη αλtruισμού, πράξη που διαμορφώνει την ύπαρξη.

Η αγάπη, λοιπόν, δεν είναι μόνο πράξη υπέρβασης, αφοσίωσης και αυτοκυριαρχίας. Είναι «δρόμος» που μας οδηγεί στην πνευματική ανύψωση, στην αυτογνωσία και στη σύνδεση με τους άλλους.

Είναι μια διαρκής πράξη που διαμορφώνει και εξευγενίζει τη ζωή. Δεν περιορίζεται σε επιλεγμένες σχέσεις ή στιγμές, αλλά είναι καθολική, αναγνωρίζοντας την αξία κάθε ανθρώπου, σε κάθε του μορφή.

Είναι η δύναμη που ενώνει, θεραπεύει και ανυψώνει, δημιουργώντας πραγματική αρμονία με τον εαυτό μας και τον κόσμο γύρω μας.

Ο «Ύμνος της Αγάπης» του Αποστόλου Παύλου (Προς Κορινθίους επιστολή Α', 13ο κεφ.) είναι ίσως ο πιο ουσιαστικός και συγκροτημένος ορισμός της αγάπης.

Μας θυμίζει πως η αγάπη υπομένει και είναι ευγενική, η αγάπη δεν ζηλεύει, δεν καυχάται, δεν υπερηφανεύεται, δεν πράττει άσχημα, δεν ζητά το συμφέρον της, δεν θυμώνει εύκολα, δεν καταγράφει το κακό, αλλά χαίρεται με την αλήθεια.

Η αγάπη πάντα στέργει, πάντα πιστεύει, πάντα ελπίζει, πάντα υπομένει. Η αγάπη δεν παύει ποτέ, προσφέροντας έναν αέναο δρόμο προς την αρμονία και την πνευματική ανύψωση. Μέσα από αυτή την οπτική, η αγάπη γίνεται δύναμη που ενώνει και διαμορφώνει την ανθρώπινη εμπειρία, καθιστώντας την πλήρη και αληθινή.

Ο ΓΑΛΑΖΙΟΣ ΒΥΘΟΣ ΤΟΥ ΨΑΡΙΟΥ ΚΛΟΟΥΝ

Μια φορά κι έναν καιρό στο βάθος του Γαλάζιου Ωκεανού γεννήθηκε ένα ψαράκι διαφορετικό από τ' άλλα. Ήταν όμορφο, γελαστό, με περίεργη χρωματιστή φατσούλα και λωρίδες στο σώμα. Αγαπούσε να τρέχει εδώ κι εκεί και να πειράζει όποιον έβρισκε κοντά του. Έλεγε αστεία, έκανε γκριμάτσες, κολυπούσε με χάρη, έκανε σκανδαλιές και πολλές ζαβολιές, γι' αυτό και η νονά του το ονόμασε ψάρι κλόουν.

της **Ελένης Μπλιούμη-Μπαρά**
εκπαιδευτικού, MSc
Δημιουργικής Γραφής &
Λογοτεχνικής Συγγραφής

Το ψάρι κλόουν ζούσε στο σπίτι της νονάς του, της Ανεμώνης και μεγάλωνε ευτυχισμένο, παιχνιδίζοντας ανάμεσα στα πλοκάμια της και γύρω από αυτή.

Όταν μεγάλωσε, τα παιχνιδίσματά του τα έκανε επάγγελμα φτιάχνοντας ένα θέατρο και σε αυτό καθημερινά έδινε τον καλύτερο εαυτό του για να διασκεδάσει τα άλλα ψάρια του βυθού. Πρόσφερε μάλιστα μαζί με την τιμή του εισιτηρίου και ένα μπολάκι πλαγκτόν, γιατί εκτός από διασκεδαστής το ψάρι κλόουν ήταν και άριστος επιχειρηματίας. Έτσι λοιπόν η επιχείρησή του γρήγορα έγινε γνωστή σε όλον τον Ωκεανό και τα κέρδη ήταν πολλά.

Όσο περνούσε ο καιρός όμως τα πράγματα άλλαζαν για το ψάρι κλόουν. Τα άλλοτε κατενθουσιασμένα ψάρια του βυθού, έβρισκαν τώρα ότι το ψάρι κλόουν είχε χάσει τη φρεσκάδα και τον ενθουσιασμό του σε αυτό που έκανε. Ήταν άτονη και αδύναμη η όλη του προσπάθειά και σα να μην έφτανε αυτό, ο κράχτης της επιχείρησής του, το πλαγκτόν, έχασε τη γεύση που αρχικά είχε και όλο και λιγότευε, ώσπου μια μέρα κόπηκε ολότελα η προσφορά.

«Δεν ξέρω τι συμβαίνει και όλα στη δουλειά μου πηγαίνουν στραβά» εκμυστηρεύτηκε στη νονά του το ψάρι κλόουν. «Νιώθω συνέχεια κουρασμένος και δεν μπορώ να δουλέψω! Τι να φταίει άραγε; Και το πλαγκτόν; Τι συμβαίνει με αυτό και έχουμε έλλειψη; Τι θα κάνω; Τι θα απογίνω;».

Η νονά άκουσε τον απελπισμένο βαφτισιμίο της και τον συμβούλεψε να μιλήσει στο τρελό επιστήμονα ψάρι του βυθού, τον Dr.ex-Nicria.

«Αυτός σίγουρα θα βρει τι φταίει», του απάντησε και άφησε στο ψάρι κλόουν μια νότα αισιοδοξίας!

Σε λίγο ο περίεργος καλεσμένος έφτασε στο Γαλάζιο Ωκεανό. Έδειξε αμέσως τη δυσaréσκεία του για την όλη κατάσταση που επικρατούσε εκεί και κάτω από τα μεγάλα του γυαλιά, τη μακριά μουστάκα του και το επιβλητικό του ύψος, έγνεψε στο ψάρι κλόουν να τον ακολουθήσει.

Και τι δεν είδαν στο πέρασμά τους τα δύο ψάρια: θολά

νερά, βράχια σκεπασμένα με ένα διάφανο υλικό, νάιλον το αποκάλεσε οDr.ex-Nicria, σκουπίδια εδώ, σπασμένα γυαλιά και κουτιά εκεί, λάστιχα, σακούλες, δυσοσμία...

«Πότε μαζεύτηκαν όλα αυτά;» αναρωτήθηκε το ψάρι κλόουν, που τότε μόνο είχε συνειδητοποιήσει το μέγεθος της θαλάσσιας ρύπανσης.

Απογοητευτικό ήταν και το τοπίο στις περιοχές που άλλοτε υπήρχε πλαγκτόν. Τώρα ήταν σκεπασμένο με κάθε λογής σκουπίδι, που πολλά από αυτά είχαν γίνει κατοικίες ψαριών.

«Μα τι είναι όλα αυτά και από πού ήρθαν;» αναφώνησε το ψάρι κλόουν με απορία.

Με γρήγορες κινήσεις ο τρελός επιστήμονας βγάζει το ψαροσκόπιο και δείχνει στο ψάρι κλόουν τους μικροοργανισμούς των ρύπων και με σοβαρό ύφος είπε: «Στην Ξηρά υπάρχει ένας δράκος που

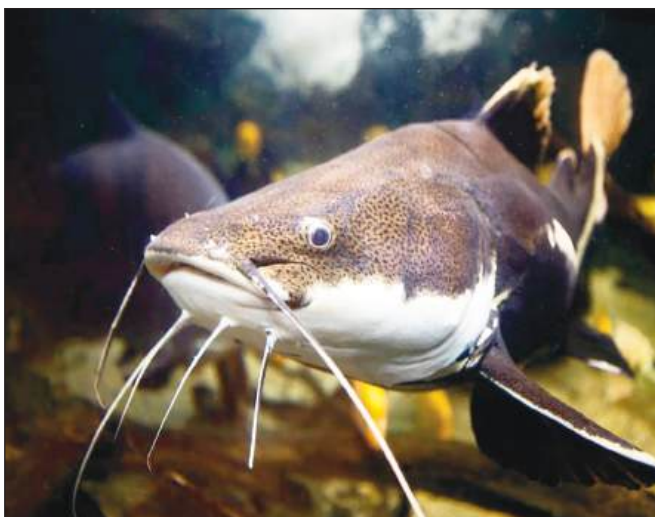
λέγεται "άνθρωπος". Αυτός προκαλεί όλα τα δεινά. Καταστρέφει όχι μόνο την Ξηρά και την ακτή, αλλά και τη θάλασσα ρίχνοντας όλα τα απόβλητα σε αυτήν. Πρέπει να δράσετε άμεσα εάν θέλετε να ζήσετε και να προστατέψετε το θαλάσσιο περιβάλλον σας!». Αυτά είπε ο Dr.ex-Nicria και με μεγάλη επισημότητα αποχώρησε.

Το ψάρι κλόουν μετά από αυτή την αποκάλυψη, συγκάλεσε έκτακτο ψαρικό συμβούλιο στο αίθριο του θεάτρου του. Έπρεπε επειγόντως να ενημερώσει και τα άλλα ψάρια του βυθού για την όλη κατάσταση και να βρεθεί λύση για την αντιμετώπιση του προβλήματος. Πολλές γνώμες ακούστηκαν στο συμβούλιο, πολλά ειπώθηκαν, αλλά όλοι συμφωνήσαν σε ένα: Θα έπρεπε να ζητήσουν από το δράκο "άνθρωπο" να σεβαστεί το περιβάλλον και να πάψει να ρυπαίνει τις θάλασσες με κάθε είδους απόβλητα.

Την ίδια μέρα κιόλας μικρά και μεγάλα ψάρια καθάρισαν το βυθό. Κρέμασαν τα σκουπίδια σε κοντάρια με πινακίδες που ζητούσαν από το "δράκο άνθρωπο" σεβασμό του στη θάλασσα, για μια ομαλή συμβίωση. Τα μεγάλα ψάρια στη συνέχεια κάρφωσαν τις πινακίδες με τα σκουπίδια σε όλες τις ακτές της Ξηράς. Σκουπίδι και κακό να δει το μάτι σου! Καμία παραλία της Ξηράς δεν έμεινε καθαρή.

Άφρισε ο "δράκος άνθρωπος" σαν τα είδε. Δεν είχε που να πατήσει, που να καθίσει, που να κολυμπήσει. Άρχισε να τραβά τις πινακίδες, να τις πετά στη θάλασσα, να απειλεί τα ψάρια για την προσβολή που του έκαναν και να δηλώνει αμετανόητα, ότι είναι ο άρχοντας του τόπου και ότι δεν είχε να δώσει λόγο σε κανένα.

Οι λογικοί όμως άνθρωποι πέρα από τους "δράκους" (Συνέχεια στη σείδα 18)

Ο ΖΗΤΙΑΝΟΣ (ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ Α. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑ) ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑ ΤΟΥ 1897

Ο «Ζητιάνος» είναι νουβέλα του Αντρέα Καρκαβίτσα, που δημοσιεύτηκε σε βιβλίο στα 1897, από το «Τυπογραφείον της Εστίας».

Η νουβέλα αυτή γνώρισε μεγάλη επιτυχία και διαβάστηκε από γενιές Ελλήνων. Ο πρωταγωνιστής του έργου, ο Κώστας Τζιρίτης (ή Τζιριτόκωστας) υπήρξε διάσημη λογοτεχνική φιγούρα της Ελλάδας, μέχρι την εμφάνιση του Αλέξη Ζορμπά του Καζαντζάκη.

Το θέμα του έργου είναι η άφιξη του ζητιάνου από τα Κράβαρα (ορεινή Ναύπακτος) στο θεσσαλικό κάμπο και συγκεκριμένα στο χωριό Νυχτερέμι (σημερινός Παλιόπυργος Λάρισας) και οι καταστροφές που η άφιξή του θα φέρει στις ζωές των κατοίκων του χωριού. Σύμφωνα με τον λογοτεχνικό κριτικό Φώτο Πολίτη, «ο Τζιριτόκωστας δεν είναι απλώς ένας κοινός τύπος Κραβαρίτη. Είναι ο Έλλην πολιτικός, ο Έλλην επιστήμων, ο Έλλην χρηματιστής ή έμπορος, ο ολέθριος “έξυπνος” Ρωμηός της εποχής μας».

Η υπόθεση του έργου

Στο Νυχτερέμι, ένα χωριό της Θεσσαλίας κοντά στις εκβολές του Πηνειού, οι κάτοικοί του, αγρότες Έλληνες όλοι, ενώ βρίσκονται στα δικαστήρια με τον μπέη της περιοχής, στην προσπάθειά τους να ξεκαθαρίσουν το ιδιοκτησιακό καθεστώς του χωριού, με την κρυφή ελπίδα ότι θα καταφέρουν να νικήσουν και να θεωρηθούν τα κτήματα δικά τους και όχι του μπέη, φτάνει ένας γέρος ζητιάνος μαζί με το δεκαπεντάχρονο ζητιανόπουλό του.

Το κύριο πρόσωπο του μυθιστορήματος, ο από τα Κράκουρα ή Κράβαρα ζητιάνος ονόματι Τζιριτόκωστας, αφού ξυλοφορτωθεί αγρίως από τον τελωνοφύλακα Βαλαχά, θα προκαλέσει τη

του **Θωμά Ν. Λιόλιου**,
φιλόλογου
προέδρου
του Α.Ε.Μ.Α.

συμπόνια των κατοίκων που θα προσφέρουν φιλοξενία και τροφή. Την επόμενη μέρα, ο ζητιάνος θα προκαλέσει το ενδιαφέρον των γυναικών του χωριού, με τα «θαυματουργά βοτάνια» του, και θα κατορθώσει να πουλήσει, το «αγαπόχορτο», το «σερνικοβότανο» και άλλα βοτάνια, καθώς και υλικά για ξόρκια και για μαγικά, παίρνοντας σε αντάλλαγμα ό,τι πιο ακριβό έβλεπε ότι είχε το κάθε σπίτι, που θα το μεταπουλούσε και θα γέμιζε με χρυσές λίρες. Αδιάφορος και ασυγκίνητος για τη μοίρα και την τύχη αυτών των γυναικών θα δώσει βοτάνια που θα φέρουν το θάνατο, ενώ θα καθοδηγήσει επιδέξια όλο το χωριό, άντρες και γυναίκες, για να ικανοποιήσουν τις επιθυμίες του· να εκδικηθεί δηλαδή το ξύλο που έφαγε από τον τελωνοφύλακα, παίζοντας με την αμάθεια και τη δεισιδαιμονία των κατοίκων, καθοδηγώντας τους να βάλουν φωτιά

στο σπίτι που μένει για να τον κάψουν ζωντανό. Τέλος, θα βάλουν φωτιά στο μεγάλο σπίτι του μπέη, οπότε καταφτάνουν οι ελληνικές Αρχές και οι Τούρκοι αφέντες της περιοχής και οδηγούν όλους τους άντρες στη φυλακή της Λάρισας, βυθίζοντας το χωριό στον αφανισμό.

Ο ζητιάνος, ξεφεύγει από όλες τις δυσκολίες, χάρη στην καταπληκτική προσαρμοστικότητα του, στην ασυνειδησία του χαρακτήρα του, στην εξυπνάδα του και ενώ αυτός σπέρνει το θάνατο και την καταστροφή, κατορθώνει να φύγει από το χωριό, άθικτος και πλούσιος.

Και αυτό γιατί, όπως λέει στον επίλογο ο συγγραφέας, «η Φύσις [είναι] θεότης αδιάφορη, ανεπηρέαστη, ίση δείχνοντας αγάπη και στους Κάη του καρπούς και στα πρωτοτόκια του Άβελ».

Ο γαλάζιος βυθός του ψαριού κλόουν

(Συνέχεια από τη σελίδα 17)
ανθρώπους” ένιωσαν ντροπή με όλα τα σκουπίδια που είχαν πετάξει και από τότε αποφασίστηκε να δημιουργηθούν οργανώσεις που προστάτευαν τα ψάρια και τις θάλασσες.

Ο Γαλάζιος Ωκεανός τώρα ανήκε ολοκληρωτικά στα ψάρια του βυθού.

Το ψάρι κλόουν που είχε πρωτοστατήσει σε όλη την προσπάθεια για την προστασία της θαλάσσιας ζωής, είχε βρει

και πάλι τη φρεσκάδα του και μπορούσε να συνεχίσει το έργο του στο παλκοσένικο του θεάτρου, με περισσότερο ψαρόκοσμο να διασκεδάει μαζί του, συνοδευόμενη βέβαια η διασκέδαση από άφθονο φρέσκο πλαγκτόν.

Έτσι, βρήκε πάλι τους ρυθμούς του ο βυθός και τα γέλια των ψαριών κάθε βράδυ, στις παραστάσεις του κλόουν, έφταναν μέχρι την παραλία.

Όλοι στον Γαλάζιο Ωκεανό ήταν και πάλι ευτυχισμένοι.

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Ελασσόνας με τη συμμετοχή του Δικτύου Καλλιτεχνών και Επιστημόνων για την ανάπτυξη της επαρχίας Ελασσόνας

Την Πέμπτη 4 Ιουλίου πραγματοποιήθηκε η πρώτη φάση της δημόσιας διαβούλευσης με τον Δήμο Ελασσόνας στο πλαίσιο κατάρτισης του Επιχειρησιακού Προγράμματος 2024-2028.

Στη συνάντηση αυτή κατέθεσαν τις προτάσεις του η Πρόεδρος του ΔΙ.Κ.Ε.Α.Ε.ΕΛ. κ. Μπλιούμη Ελένη, ενώ παραβρέθηκαν και ο αντιπρόεδρος του συλλόγου κ. Λιόλιος Θωμάς, η γραμματέας κ. Διαμάντη Λαμπρινή και μέλος του συλλόγου η κ. Πάντου Κυριακή. Η δημιουργία και σύνταξη του Πενταετούς Επιχειρησιακού Προγράμματος αποτελεί ουσιαστικά το σχέδιο δράσης του Δήμου, στο οποίο περιγράφονται οι στρατηγικές, πρωτοβουλίες και μεθοδολογίες που απαιτούνται για την αντιμετώπιση διαφόρων τοπικών ζητημάτων, συμπεριλαμβανομένης της βελτίωσης των υποδομών, της ενίσχυσης των κοινωνικών υπηρεσιών, της προστασίας του περιβάλλοντος και της προώθησης της οικονομικής ανάπτυξης.

Με άλλα λόγια, είναι ο οδηγός και ο χάρτης για την οικοδόμηση μιας καλύτερης, συνεκτικής και βιώσιμης κοινότητας, όπου η ζωτικής σημασίας διευρυμένη συμμετοχή, θα αντανάκλα τις πραγματικές ανάγκες και προτεραιότητές της, παράλληλα με κάθε αξιοποιούμενη γνώση και εμπειρία, που θα διασφαλίζει την πληρότητα και περιεκτικότητά του, με την αποτύπωση πολιτικών, σκοπών και στόχων, που αναμένεται να έχουν την επιθυμητή καθολική τοπική ωφέλεια.

Η συμμετοχή σε αυτόν τον διάλογο δεν έχει να κάνει μόνο με την έκφραση ανησυχιών και επιθυμιών, αλλά, κυρίως, με τη συνεργασία για την εξεύρεση λύσεων. Αυτή η συλλογική, διαφανής προσπάθεια ενισχύει την τοπική κοινωνία, καθιστώντας την πιο προσαρμόσιμη στις μελλοντικές προκλήσεις και συγχρόνως, ενεργό και ακμάζουσα. Όλες οι φωνές έχουν σημασία και μαζί έχουν αποτελεσματικό αντίκτυπο στην επίτευξη του οραματικού της μέλλοντος.

Το χορευτικό του Δικτύου... αρωγός της παράδοσης και του πολιτισμού

Το Δίκτυο Καλλιτεχνών και επιστημόνων για την ανάπτυξη της επαρχίας Ελασσόνας, ανάμεσα στα άλλα προωθεί την παράδοση και τον πολιτισμό, μέσω των ελληνικών χορών προβάλλοντας μέσα από αυτούς, τα ήθη και έθιμα των περιοχών της Ελασσόνας, καθώς και συνήθειες των κατοίκων.

Εκτός από τους χορούς της Θεσσαλίας, διδάσκονται χοροί από όλη την Ελλάδα.

Ο ΔΡΟΜΟΣ

Περπάτησα βραδάκι σε φωτισμένο δρόμο.
Αδιέξοδο, πυκνές σκιές... και συννεφόκαμα!
Σταμάτησα!
Κι είπα στο σπίτι να γυρίσω.
Κείνη την άγρια ώρα
αυτό αποφάσισα!
Σπιτάκι μου, σίγουρο, περιφραγμένο!
Κάποιος,
εκεί κοντά μου
μου ψιθύριζε.
πως...
στα σκοτάδια... σπάνια κρίνα ο δρόμος μύριζε.
Κι άλλος με γκρεμούς και λάσπες

με φοβέριζε.
Ο τρίτος είχε φως. Με φώτισε!
Με πήγε παραπέρα... στα όρια του!
Το φως το δανεικό δεν καταδέχτηκα!
Αντάλλαξα μόχθο,
για κείνον και για μένα!
Κι αρχίσαν να μικραίνουν τα σκοτάδια στους
δρόμους...
Κι έχω πια τον κρυφό μου προβολέα!

Υ.Σ. Βρες το φως σου
Πάντου Κορίνα